

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Kuběnová

**Vliv modifikace SJM na vymáhání dluhu vzniklého před uzavřením
manželství**

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vliv modifikace SJM na vymáhání dluhu vzniklého před uzavřením manželství“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 115 089 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 30. března 2022

Tereza Kuběnová

Tímto děkuji vedoucí mé diplomové práce JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
Vymezení modelového případu – modifikační smlouva snoubenců a její reflexe v exekčním řízení	10
1 Modifikace SJM	11
1.1 Modifikační smlouva uzavřená snoubenci	11
1.1.1 Režim oddělených jmění	12
1.1.2 Režim vyhrazující vznik SJM ke dni zániku manželství	12
1.1.3 Zúžení SJM	13
1.1.4 Rozšíření SJM o výlučný majetek dlužníka	13
1.2 Zápis modifikační smlouvy do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu	14
1.3 Shrnutí	15
2 Výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství	16
2.1 Okamžik vzniku dluhu	16
2.2 Uspokojení výlučného dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství v zákonném režimu	16
2.3 Shrnutí	20
3 Zákonost vydání exekučního příkazu	21
3.1 Časové hledisko vzniku dluhu a jeho vztah k reflexi modifikační smlouvy při vydávání exekučního příkazu	22
3.1.1 Problematika časového zjištění vzniku dluhu	25
3.1.2 Získávání souhlasu oprávněného ve vztahu k reflexi modifikace při vydávání exekučního příkazu	26
3.2 Reflexe modifikační smlouvy snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění a v režimu vyhrazujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství	27
3.3 Shrnutí	30
4 Obrana manžela povinného v exekčním řízení	31
4.1 Účastenství manžela povinného v exekčním řízení	31

4.2	Obecně k obraně manžela povinného v exekučním řízení	31
4.3	Návrh na částečné zastavení exekuce co do jejího provedení příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu	33
4.3.1	Činnost soudního exekutora po podání návrhu	34
4.3.2	Návrh na odklad exekuce.....	34
4.4	Specifické prostředky ochrany ve vztahu k postižení účtu manžela povinného	35
4.5	Shrnutí.....	36
5	Účinky modifikační smlouvy vůči oprávněnému v exekučním řízení	37
5.1	Ochrana věřitele z hmotněprávního hlediska.....	37
5.1.1	§ 719 odst. 2 OZ	37
5.1.2	§ 733 OZ	38
5.1.3	Vzájemný vztah § 719 odst. 2 OZ a § 733 OZ.....	39
5.2	Reflexe modifikační smlouvy v řízení o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce.....	40
5.2.1	Účinky modifikační smlouvy snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění a v režimu vyhrazujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství	41
5.3	Shrnutí.....	44
	Závěr.....	46
	Bibliografie	49
	Abstrakt	53
	Summary.....	53
	Klíčová slova.....	54
	Key words	54

Seznam použitých zkratk

EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
ObčZ64	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb.
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
EP	exekuční příkaz
ET	exekuční titul
HVP	hypotetický vypořádací podíl
nedlužný manžel	osoba, která nenesení za dluh v hmotněprávní rovině žádnou odpovědnost
předmanželská smlouva	modifikační smlouva uzavřená snoubenci
Seznam listin	Seznam listin o manželském majetkovém režimu
SJM	společné jmění manželů

Úvod

Zadluženost obyvatel České republiky roste.¹ Na tomto místě je nesmírně důležité si uvědomit, že dlužníkem je mimo jiné každý, kdo si pořídí nemovitost na hypotéku, případně jinou věc, kterou financuje pomocí úvěru.²

O tom, že exekuce jsou celospolečenským fenoménem, svědčí jejich probíhající počet. V roce 2019 bylo v exekuci 775 000 osob, z toho 157 000 s deseti a více exekucemi, celkový počet exekucí činil 4,46 milionů.³ Je tedy patrné, že odpovědnost za dluhy je velmi aktuálním tématem.

Ve své diplomové práci se věnuji problematice uzavření manželství s osobou, která má dluhy vzniklé před uzavřením manželství, a to především z pohledu nedlužného manžela. Konkrétněji se zaměřuji na vliv modifikace SJM na vymáhání dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství a její reflexi v exekučním řízení.

Problematika exekučního postihu SJM a výlučného majetku manžela povinného je velmi rozsáhlá a poměrně komplikovaná, nelze ji tedy v diplomové práci obsáhnout v celé její šíři. Z tohoto důvodu se zabývám pouze situací, kdy si snoubenci modifikují zákonný režim SJM z důvodu, že jeden z nich má dluhy z doby před uzavřením manželství, a tuto modifikační smlouvu si nechají zapsat do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

V duchu zásady *vigilantibus iura scripta sunt* mnoho bdělých snoubenců uzavírá předmanželskou smlouvu v domněnání, že se jedná o absolutní ochranu před dluhy vzniklými jednomu z manželů před uzavřením manželství.⁴ Poskytuje však současná právní úprava nedlužnému manželovi dostatečnou ochranu před případnou exekucí, jež by se vedla pro dluh vzniknuvší výlučně druhému manželovi v době před uzavřením manželství?

Cílem mé diplomové práce je potvrdit či vyvrátit následující hypotézu: „Smlouva o manželském majetkovém režimu, kterou se modifikuje zákonný režim SJM, uzavřená před vstupem do manželství a zapsaná v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu je účinnou ochranou před dluhy jednoho z manželů vzniklými před uzavřením manželství.“

¹ BREZOVSKÁ, Katka. *Zadlužení Čechů loni rekordně vzrostlo, se splácením mají problém hlavně mladí lidé* [online]. cesky.radio.cz, 24. února 2021 [cit. 20. ledna 2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/zadluzeni-cechu-loni-rekordne-vzrostlo-se-splacenim-maji-problem-hlavne-mladi-8710307>.

² PETŘÍČEK, Martin. *Mladí si berou hypotéky častěji než dřív. Bojí se zdražování bydlení* [online]. iDNES.cz., 28. dubna 2021 [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/hypoteka-bydleni-statistika-mladi-lide-ekonomika.A210427_213436_ekonomika_mama.

³ *Mapa exekucí* [online]. mapaexekuci.cz, [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

⁴ *Meziročně stoupl počet manželských či předmanželských smluv o více než 500* [online]. Česká justice, 19. srpna 2021 [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/08/mezirocne-stoupl-pocet-manzelskych-ci-predmanzelskych-smluv-o-vice-nez-500/>.

Protože se jedná o širěji koncipovanou hypotézu a výsledné řešení závisí na konkrétních okolnostech toho kterého případu, vystavila jsem diplomovou práci na modelové situaci, na níž se snažím demonstrovat některé problematické aspekty související s modifikací SJM, uzavřenou snoubenci před vstupem do manželství a evidovanou v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, a její následný dopad v rámci exekuce.

Právní řád umožňuje realizovat vynucení splnění exekučním titulem uložené povinnosti dvěma způsoby, přičemž volba způsobu závisí na oprávněném. Pro účely diplomové práce se zaměřím pouze na exekuci prováděnou soudním exekutorem, nikoli na soudní výkon rozhodnutí. Od roku 2001, kdy byl přijat exekuční řád a kdy byla zavedena dvojkolejnost právní úpravy, se jedná o způsob vynucení splnění povinnosti, který oprávnění volí pro vymožení svých pohledávek mnohem častěji. Je tomu tak proto, že díky činnosti soudních exekutorů se zvýšila vymahatelnost práva. Exekutorská komora uvádí, že v éře samostatného fungování soudních výkonů rozhodnutí činila vymahatelnost asi tři až pět procent, a po zavedení dvojkolejnosti se průměrná vymahatelnost pohledávek pohybuje na čtyřiceti procentech.⁵

Diplomová práce je psána k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2022. Modelový případ je koncipován tak, že dluh vznikl a modifikační smlouva byla uzavřena za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., nicméně pro celistvější nastínění problematiky se budu v krátkosti zabývat i hmotněprávním stavem účinným do 31. 12. 2013. V procesněprávní části navazuji na novelu OSŘ a EŘ provedenou zákonem č. 139/2015 Sb.

Diplomová práce je formálně rozčleněna do pěti kapitol. V první kapitole věnované modifikaci SJM se nejprve zaměřuji na modifikační smlouvu uzavřenou snoubenci a poté krátce zmiňuji evidenci modifikačních smluv v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

Dále se věnuji výlučnému dluhu jednoho z manželů vzniklému před uzavřením manželství, a to jak jeho vymezením z hmotněprávního hlediska, tak i samotným okamžikem vzniku dluhu, kdy se časové hledisko promítá právě ve vztahu k reflexi modifikační smlouvy při vydávání exekučního příkazu. Tuto kapitolu zakončuji rozbohem uspokojení výlučného dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství ze SJM, aby bylo zřejmé, jaký majetek může být postižen v případě nereflexování modifikační smlouvy v exekučním řízení.

V třetí kapitole hledám odpověď na otázku, zda je soudní exekutor oprávněn vydat exekuční příkaz přikázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu v případě existence modifikace SJM, která byla uzavřena ještě před vstupem do manželství a evidována

⁵ Exekutorská komora České republiky. *Rozdíl mezi exekucí a soudním výkonem rozhodnutí*. [online]. ekcr.cz, [cit. 13. března 2022]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/838-28-rozdil-mezi-exekuci-a-soudnim-vykonem-rozhodnuti?w=>.

v Seznamu listin. Na to navazuji v další kapitole, kde analyzuji možnosti ochrany a obrany manžela povinného proti vydanému exekučnímu příkazu.

V poslední kapitole se zaměřuji na postavení oprávněného v exekučním řízení, konkrétněji rozebírám účinky modifikační smlouvy vůči oprávněnému a rozložení důkazního břemene mezi manžela povinného a oprávněného.

Práce je vystavěna především na analýze právních norem a jejich následné interpretaci pomocí teleologického výkladu s cílem dosáhnout objektivně recentního výkladového cíle.⁶ K nastínění současného právního stavu jsem užila deskriptivní metodu. V práci se místy objevuje i metoda historické komparace právního stavu před a po přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Dále jsem se věnovala i analýze soudní judikatury, nutno však podotknout, že judikatura týkající se výše nastíněné problematiky je kusá.

Co se literatury týče, vycházela jsem zejména z komentářů, z článků v odborných časopisech a z monografií. Na tomto místě zmíním nejaktuálnější monografii k tématu exekučního postihu SJM *Společné jmění manželů a exekuce*, jejímž autorem je Karel Svoboda. V oblasti hmotněprávní jsem čerpala informace především z komentáře pod vedením autorů Melzera a Tégl, s názory obsaženými v tomto komentáři se rovněž nejvíce ztotožňuji, a dále pak z komentáře pod vedením Hrušákové, Králíčkové a Westphalové. V navazující procesněprávní části jsem pracovala hlavně s komentářem Kasíkové, dále mi byl nápomocen i soudcovský komentář k OSŘ zpracovaný pod vedením soudce Ústavního soudu Jaromíra Jirsy.

⁶ MELZER, Filip. *Metodologie nalézaní práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, s. 126–209.

Vymezení modelového případu – modifikační smlouva snoubenců a její reflexe v exekučním řízení

Níže uvedený modelový případ slouží jako nástroj pro provedení spleťtými sítěmi úpravy SJM a modifikačních smluv od uzavření modifikační smlouvy snoubenci až po vymáhání výlučného dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství v exekučním řízení. Na modelovém případě demonstrují určité problematické aspekty modifikace SJM učiněné snoubenci před uzavřením manželství a zapsané do Seznamu listin ve vztahu k exekučnímu řízení, které je vedeno pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství.

Diplomová práce však nemá sloužit jako „příručka“ pro nedlužného manžela, uzavírá-li manželství s dlužníkem. Její snahou je naopak zanalyzovat současnou právní úpravu postihu SJM a výlučného majetku manžela povinného pro dluh vzniklý jednomu z manželů před uzavřením manželství v situaci, kdy byla snoubenci před uzavřením manželství provedena modifikace, a případně nastínit možné změny de lege ferenda.

Pan Karel, podnikající FO, uzavřel dne 3.1.2014 úvěrovou smlouvu. Z těchto prostředků si pořídil výrobní halu a stroje pro své podnikání. V roce 2013 poznal pan Karel paní Lenku, se kterou chtěl po více jak roce společného soužití uzavřít manželství. Dne 26.1.2015 uzavřeli předmanželskou smlouvu, kterou nechali zapsat do Seznamu listin, a dne 31.1.2015 uzavřeli manželství. Karlovu podnikání se přestalo dařit a v důsledku toho již nebyl schopen úvěr splácet, proto dne 9.9.2019 došlo k zesplatnění celé zbývající částky úvěru, která činila 3 000 000 Kč. Dne 10.8.2020 získal věřitel vykonatelný exekuční titul a dne 8.2.2021 podal exekuční návrh. Soudní exekutor vydal v průběhu exekuce dne 21.4.2021 exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu manželky povinného u peněžního ústavu.

Modelový případ má pomoci nalézt odpovědi na následující výzkumné otázky, kdy každé z nich je věnována samostatná kapitola diplomové práce.

1. Lze si smluvně upravit režim SJM jakožto zákonný režim manželského majetkového práva?
2. Co se rozumí výlučným dluhem jednoho z manželů vzniklým před uzavřením manželství? Jaký majetek je možné při vymáhání tohoto dluhu postihnout v zákonném režimu?
3. Může soudní exekutor vydat exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu?
4. Jak se může manžel povinného proti vydání exekučního příkazu příkázáním pohledávky z jeho účtu bránit?
5. Jaké je postavení oprávněného v exekučním řízení? Je třeba, aby se aktivně bránil proti procesní obraně manžela povinného?

1 Modifikace SJM

Manželství jakožto svazek muže a ženy s sebou přináší i otázky majetkové, které se projevují rovněž ve vztahu k třetím osobám. Zákonným režimem manželského majetkového práva je společné jmění manželů. Zákonný režim je přitom koncipován jako výchozí, SJM vzniká okamžikem uzavření manželství⁷, pokud nedojde na základě smluvního ujednání nebo soudního rozhodnutí⁸ ke změně zákonného režimu. Režim zákonný a režimy modifikované jsou si postaveny na roveň.

Zákon v § 708 odst. 1 OZ normuje, že součástí SJM je vše, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, tzn., že SJM je tvořeno nejen aktivy (majetkem), ale i pasivy (dluhy), což odpovídá pojetí jmění tak, jak jej definuje § 495 OZ. Rozsah práv a povinností manželů není určen podíly, o těch můžeme hovořit teprve při vypořádávání SJM, zde se pak vychází z toho, že podíly obou manželů jsou stejné.⁹

1.1 Modifikační smlouva uzavřená snoubenci

Zákon umožňuje ujednat si manželský majetkový režim odlišně od režimu zákonného. Modifikační smlouva, v jejímž důsledku dojde k odchýlení se od zákonného majetkového režimu, může být uzavřena již snoubenci, účinnosti však nabyde teprve okamžikem uzavření manželství. Je-li jejím předmětem věc zapsaná ve veřejném seznamu, lze dle § 720 OZ zápis do tohoto seznamu provést až po uzavření manželství s účinky vůči třetím osobám ode dne tohoto zápisu.¹⁰ Modifikační smlouva musí být sepsána ve formě veřejné listiny, respektive notářského zápisu.¹¹

Modifikační smlouva může v souladu s § 717 odst. 1 OZ spočívat v režimu oddělených jmění, v režimu vyhrazujícím vznik SJM ke dni zániku manželství, či i v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu. To, zda je výčet smluvených režimů manželského majetkového práva taxativní, je mezi jednotlivými autory komentářové literatury sporné, já se však přikláním k názoru Tégl a Melzera, tedy že přípustná bude jakákoliv modifikační smlouva, která

⁷ SJM vzniká i v případě, že uzavření manželství je neplatné, nikoliv však zdánlivé. Srov. PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2.

⁸ Dle § 724 odst. 1 OZ, je-li pro to závažný důvod, lze na návrh jednoho z manželů SJM zrušit nebo zúžit jeho stávající rozsah. Z toho tedy vyplývá, že majetkové poměry snoubenců do budoucna mohou být upraveny jen smluvní modifikací, nikoliv soudním rozhodnutím. Režim založený rozhodnutím soudu může pouze doplnit nebo změnit již existující zákoný či smluvený režim.

⁹ PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 157.

¹⁰ Dopadá na situace, kdy na základě modifikační smlouvy snoubenců dojde k rozšíření zákonného režimu SJM o již existující věc zapsanou ve veřejném seznamu (viz podkapitola 1.1.4.).

¹¹ § 716 odst. 2 OZ ve spojení s § 3026 odst. 2 OZ

se svým obsahem pohybuje v rámci zákonných limitů.¹² Tento názor zastávám zejména z důvodu, že soukromé právo je postaveno na zásadě autonomie vůle, kdy limitem jsou dle § 1 odst. 2 OZ pouze ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob (včetně práva na ochranu osobnosti).

Pro účely diplomové práce se zaměřuji jen na pár konkrétních příkladů modifikací, které mohou být snoubenci uzavřeny, a jsou v zájmu nedlužného manžela a dlužníka. Prozatím se nezabývám účinky modifikačních smluv vůči třetím osobám tak, jak je upravují ustanovení § 719 odst. 2 OZ a § 733 OZ, k této problematice se vracím v páté kapitole, kde ji rozebírám komplexněji i v souvislosti s obranou oprávněného v exekučním řízení.

1.1.1 Režim oddělených jmění

ObčZ64 režim oddělených jmění neznal, jedná se tedy o institut nový, který byl do právní úpravy zakotven s účinností od 1. 1. 2014. Režim oddělených jmění je založen na principu, že manželství nemá na majetkové poměry zásadně žádný vliv. Každý z manželů je výlučným vlastníkem majetku nabytého před i po uzavření manželství, rovněž i dluhy jdou k tíži pouze tomu z manželů, který dluh převzal či mu vznikl jinak než převzetím. Manželé jsou omezeni při správě svého výlučného majetku pouze některými ustanoveními rodinného práva, jež mají za cíl zajistit rovnost manželů a ochránit rodinnou domácnost.¹³ Vzhledem k tomu, že SJM nikdy nevznikne, poskytuje tento majetkový režim druhému manželovi z hmotněprávního hlediska v zásadě absolutní ochranu.

1.1.2 Režim vyhrazující vznik SJM ke dni zániku manželství

Tento manželský majetkový režim připouštěla i předchozí právní úprava, nešlo však o úplnou neexistenci SJM, součástí SJM muselo být dle § 143a odst. 2 ObčZ64 vždy obvyklé vybavení rodinné domácnosti. Současná právní úprava již na této limitaci netrvá. Jde o konstrukci, která se velmi podobá režimu oddělených jmění. Po dobu trvání manželství SJM neexistuje, tento stav však trvá jen do okamžiku zániku manželství nebo jiné právní skutečnosti mající stejné účinky jako zánik manželství (*např. prohlášení konkurzu*).¹⁴ Poté SJM vznikne a vzápětí zanikne, a to pouze pro účely vypořádání. Vypořádávat se bude takové jmění, které k okamžiku zániku manželství náleželo manželům nebo některému z nich a které by bylo součástí SJM, pokud by zde existoval

¹² TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 400. Opačný názor zastává například PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 225.

¹³ Srov. § 698 OZ a § 747 OZ.

¹⁴ Srov. § 268 odst. 1 InsZ.

zákonny režim.¹⁵ Výhodou tohoto režimu je, že manželé nejsou za trvání manželství omezeni při správě jmění, nicméně v případě zániku manželství se manželé ocitnou ve stejném postavení jako při existenci zákonného režimu. Rozumný kompromis spatřuji v kombinaci režimu vyhrazujícím vznik SJM ke dni zániku manželství se zúžením rozsahu SJM, a ujednáním si, jaký majetek a jaké dluhy by pro případ zániku manželství do SJM spadaly.

Postavení věřitele je u této modifikace za trvání manželství stejné jako v případě režimu oddělených jmění. Teprve pokud by došlo k zániku manželství nebo jiné právní skutečnosti mající stejné účinky jako zánik manželství, uplatnila by se ve vztahu k věřiteli zákonná ustanovení o vypořádání SJM, zejména pak § 737 OZ.

1.1.3 Zúžení SJM

Další z možností smluvní modifikace SJM je vyloučení určité části v budoucnu vzniklých aktiv či pasiv, které by se nebyť modifikace staly součástí SJM dle zákonného režimu. Snoubenci může být ujednáno, že součástí SJM se nestane například mzda nebo movitá či nemovitá věc nabytá v budoucnu jedním nebo oběma manželi. Zároveň lze ze SJM vyloučit dluhy vzniklé jednomu z manželů v budoucnu, které by jinak spadaly do SJM. Ve zbývajícím rozsahu bude zákonný režim SJM zachován. Zúžení SJM stojí na pomezí mezi zákonným režimem a režimem oddělených jmění, kdy některé kusy jmění nabyté v budoucnu se součástí SJM nestanou.

Modelový případ je vymezen tak, že soudní exekutor vydal v průběhu exekuce exekuční příkaz příkazáním pohledávky z účtu manželky povinného u peněžního ústavu. K tomuto je z hmotněprávního hlediska vhodné poznamenat, že účet jednoho z manželů ze SJM vyloučit nelze, neboť účet jako takový se součástí SJM nikdy nestává, protože se jedná o pohledávku jednoho z manželů vůči peněžnímu ústavu. Součástí SJM se stávají teprve jednotlivé peněžní prostředky, které na účet přicházejí (mzda, plat, zisky) a to od okamžiku, který stanoví § 711 odst. 2 OZ.

1.1.4 Rozšíření SJM o výlučný majetek dlužníka

Snoubenci si mohou rozšířit zákonný režim SJM i o ta aktiva, případně pasiva, která by dle zákonného režimu součástí SJM nebyla. Vzhledem k tomu, že diplomová práce se zaměřuje na ochranu nedlužného manžela, připadá v úvahu uzavření modifikační smlouvy, kdy zákonný režim SJM bude snoubenci modifikován tak, že některé kusy výlučného majetku dlužníka budou vloženy do SJM, ačkoliv by se dle zákonného režimu součástí SJM nikdy nestaly. Vnesením výlučného

¹⁵ TĚGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Míloslav. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV.* § 655–975. Praha: Leges, 2016, s. 402–403.

majetku dlužníka do SJM však může dojít ke zkrácení věřitele, neboť rozsah majetku, ze kterého by se v případě exekučního řízení mohl jako oprávněný uspokojit, se zmenší.¹⁶

Pro úplnost uvádím, že modifikační smlouva může spočívat i ve vnesení výlučného dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství do SJM. K tomu může dojít například za situace, kdy si jeden z manželů před uzavřením manželství vezme hypoteční úvěr k financování stavby domu, který má následně patřit oběma manželům. Výlučný dluh jednoho z manželů se v důsledku modifikace stane součástí SJM, věřitel se tak může uspokojit nejen z výlučného majetku dlužníka, ale také ze SJM, a to bez omezení.

1.2 Zápis modifikační smlouvy do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu

Modifikační smlouva je právním jednáním obecně s účinky pouze mezi manželi. Notář, který modifikační smlouvu sepíše, ji dle § 35d odst. 2 NotŘ bez zbytečného odkladu prostřednictvím dálkového přístupu zapíše do Evidence listin o manželském majetkovém režimu. Evidence listin je neveřejná a slouží pouze pro účely pozůstalostního řízení. K tomu, aby smlouva vyvolávala právní účinky i ve vztahu k třetím osobám, je třeba, aby tyto osoby byly s obsahem smlouvy seznámeny, nebo aby byla modifikace zapsána do veřejného seznamu. Pro tyto účely byl zřízen zákonem č. 303/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014 Seznam listin o manželském majetkovém režimu, který vede Notářská komora ČR. Zápis smlouvy do Seznamu listin provede v souladu s § 35k odst. 1 NotŘ notář poté, co smlouva nabude účinnosti, a to na základě písemné žádosti obou manželů, nebo na žádost i jednoho z nich, je-li zápis do Seznamu listin ve smlouvě snoubenci předem ujednán.¹⁷ Význam zápisu modifikační smlouvy do Seznamu listin je dalekosáhlý, třetí osoby se nemohou dovolávat neznalosti obsahu zapsané modifikační smlouvy, ačkoliv s jejím obsahem nebyly výslovně seznámeny. Seznam listin obsahuje rejstřík a sbírku listin.¹⁸ Do rejstříku může nahlédnout každý za administrativní poplatek 30 Kč včetně DPH i elektronicky prostřednictvím online databáze.¹⁹ Výsledkem nahlédnutí je zjištění, zda byla určitou osobou modifikační smlouva uzavřena, s kým ji uzavřela a jaký notář ji sepsal,²⁰ přičemž každý se může podle § 35l odst. 3 NotŘ obrátit na kteréhokoli notáře s žádostí o opis modifikační smlouvy ze

¹⁶ Výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství lze uspokojit z výlučného majetku dlužníka a ze SJM, respektive jen z HVP dlužného manžela, pokud se manžel povinného brání návrhem na částečné zastavení exekuce. Blíže viz následující kapitoly.

¹⁷ Modifikace provedená na základě soudního rozhodnutí se dle § 35k odst. 3 NotŘ zapíše do Seznamu listin z úřední povinnosti.

¹⁸ § 35j odst. 2 NotŘ

¹⁹ <https://rejstrik.nkcr.cz/>

²⁰ STREJČ, Martin, PECHÁČEK, Miroslav, ZAPLETAL, Miroslav. Nahlížení veřejnosti do rejstříku Seznamu listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*, 2014, roč. 20, č. 3, s. 12.

sbírky listin anebo potvrzení o tom, že žádná modifikační smlouva v Seznamu listin ke konkrétnímu datu zapsána není. Za tento úkon náleží notáři odměna 300 Kč bez DPH.

Zřízení Seznamu listin hodnotím velmi kladně, když předtím bylo nutné každého věřitele s obsahem modifikační smlouvy zvlášť seznámit, nyní k vyvolání právních účinků modifikační smlouvy vůči třetím osobám postačí její zápis do Seznamu listin.

1.3 Shrnutí

Na první výzkumnou otázku lze odpovědět kladně, tedy že snoubenci mohou uzavřít modifikační smlouvu, kterou si manželský majetkový režim upraví odchylně od režimu zákonného, a to s účinností ode dne uzavření manželství. Modifikační smlouvu je možné nechat zapsat do Seznamu listin, a tak jí přiznat účinky vůči třetím osobám, i když tyto osoby s jejím obsahem nebyly výslovně seznámeny. Pro účely diplomové práce jsem podrobněji rozebrala některé z modifikačních smluv, které sami o sobě mohou být pro dlužníka a jeho budoucího manžela výhodné. Prozatím nám výše uvedené modifikace posloužily pro lepší pochopení problematiky z hmotněprávního hlediska. Blíže se k nim vracím v následujících kapitolách, kde na ně pohlížím již optikou práva procesního, tedy zda tyto modifikace účinně ochrání nedlužného manžela před postižením jeho bankovního účtu při vymáhání výlučného dluhu druhého z manželů vzniklého před uzavřením manželství.

2 Výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství

Z dikce ustanovení § 710 OZ vyplývá, že součástí SJM jsou až na určité výjimky všechny dluhy převzaté za trvání manželství jedním z manželů nebo oběma manželi společně. K převzetí dluhu může dojít jen na základě právního jednání.²¹ Výkladem a *contrario* lze dovodit, že výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství jen jednomu z manželů převzetím či z jiného právního důvodu se součástí SJM nestává.

2.1 Okamžik vzniku dluhu

OZ se snaží oprostít od nesprávné terminologie ObčZ64, který tam, kde hovořil o povinnosti dlužníka k plnění, používal slovo „závazek“.²² Závazek je právní vztah mezi alespoň dvěma stranami, kdy jedna ze stran je povinna poskytnout druhé straně určité plnění a ta je oprávněna takové plnění požadovat. Dluhem se rozumí konkrétní povinnost dlužníka uspokojit pohledávku věřitele vyplývající ze závazku.²³ Okamžik vzniku dluhu hraje ve vztahu k účinkům modifikační smlouvy a její reflexi v exekučním řízení významnou roli. U dluhů převzatých vzniká dluh okamžikem právního jednání, které je důvodem vzniku tohoto dluhu. Pro dluhy vzniklé jinak než převzetím je rozhodná právní skutečnost, s níž je spojen vznik povinnosti plnit.²⁴ Pro vznik dluhu je tak relevantní okamžik vzniku závazkového právního vztahu, nikoliv až den splatnosti dluhu.

2.2 Uspokojení výlučného dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství v zákonném režimu

Hmotněprávní rámec postižitelnosti SJM představují ustanovení § 731 a § 732 OZ, která lze vykládat pouze v jejich souladu. Na první pohled by se ze znění § 731 OZ mohlo zdát, že OZ navazuje na ObčZ64 a pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství SJM postihnout nelze. V § 732 OZ je však stanoveno, že v případě, kdy dluh jen jednoho z manželů vznikl před uzavřením manželství, může být SJM postiženo do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo SJM zrušeno a vypořádáno podle § 742 OZ (dále jen „HVP“). Toto ustanovení by v případě, že by SJM pro výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství postižitelné nebylo, nedávalo žádný smysl. O správnosti této úvahy svědčí i ustanovení

²¹ Srov. například KRÁLÍK, Michal. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 737.

²² Srov. například § 143 odst. 1 písm. b) ObčZ64 a § 143a odst. 1 ObčZ64.

²³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 42.

²⁴ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 533.

§ 42 odst. 1 EŘ v jeho znění od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2015, které doplňovalo hmotněprávní úpravu v OZ, kdy *exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze vést také tehdy, jde-li o vymáhání dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů*.²⁵ Velkou novelou OSŘ a EŘ zákonem č. 139/2015 Sb. došlo k vypuštění tohoto znění, a to bez následné novelizace regulace postihu SJM v OZ, nicméně úmysl zákonodárce je zde jasný. „Konstrukce uspokojení výlučného dluhu vzniklého před uzavřením manželství je tak založena na tom, že tento dluh lze uspokojit jen z vypořádacího podílu dlužného manžela, přičemž velikost tohoto podílu se stanoví podle pravidel o vypořádání SJM“.²⁶ Obecně platí, že podíly obou manželů na vypořádávaném SJM jsou stejné. Hypotetické vypořádání SJM se provádí k návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce. Pokud manžel povinného návrh nepodá, soudní exekutor postihne majetek v SJM bez omezení.²⁷

Postižitelnost SJM stojí na myšlence, že majetek v SJM je i majetkem dlužného manžela, který je omezen totožným právem nedlužného manžela k tomuto majetku. SJM je zvláštní formou bezpodílového spoluvlastnictví, kdy se konkrétní výše podílu určuje až při vypořádávání SJM. Dlužníkovi tedy vždy náleží určitý podíl majetku v SJM, proto nelze postižitelnost SJM úplně vyloučit, neboť by to bylo v rozporu s ochranou vlastnického práva věřitele. Na druhou stranu je třeba, aby bylo vyváжено i postavení nedlužného manžela, z tohoto důvodu v případě jeho aktivní obrany zákon umožňuje, aby se věřitel uspokojil pouze z HVP dlužného manžela.

Možnost vymáhat výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství alespoň z HVP dlužného manžela vyřešilo situace, kdy dlužníci „utíkali do manželství“ s cílem vyhnout se odpovědnosti za své dluhy. Vzhledem k tomu, že od okamžiku uzavření manželství nabýval dlužník do SJM, které nebylo možné dle předchozí právní úpravy pro výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství postihnout, stala se pohledávka věřitele takřka nedobytnou²⁸, neboť ji bylo možné uspokojit pouze z výlučného majetku dlužníka.

Diplomová práce je zaměřena na vymáhání dluhu vzniklého před uzavřením manželství, nicméně pro komplexnější vhled do problematiky jsem sestavila stručné schéma, které ve zjednodušené formě ukazuje, jaký majetek je postižitelný pro ten který dluh v závislosti na tom, zda dluh spadá či nespadá do SJM. Přehledová tabulka je výkladem ustanovení § 710, § 713 odst. 3, § 731 a § 732 OZ, § 42 odst. 4 EŘ²⁹ a § 262b odst. 1 OSŘ. Vycházela jsem rovněž z rozsudku

²⁵ Shodnou úpravu obsahoval i § 262a odst. 1 OSŘ ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2015.

²⁶ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 652.

²⁷ SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 54.

²⁸ KONEČNÁ, Petra. Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného. *Komorní listy*, 2015, roč. 7, č. 2, s. 13.

²⁹ shodně § 262a odst. 4 OSŘ

velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia NS ze dne 12. září 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005, který judikoval, že není možné uložit v nalézacím řízení povinnost plnit oběma manželům, jestliže dluh ve smyslu § 143 odst. 1 písm. b) ObčZ64 převzal za trvání SJM pouze jeden z nich. Věřitel tak může získat exekuční titul jen vůči manželovi, který s ním právně jednal, nicméně právo věřitele domáhat se při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojení tohoto dluhu postižením SJM tím dotčeno není. Ačkoliv se rozsudek vztahoval k ObčZ64, domnívám se, že je plně aplikovatelný i za současné právní úpravy, neboť OZ stojí na zásadě autonomie vůle, a nelze vlastním právním jednáním zavázat k plnění třetí osobu.

Kategorizace dluhů dle OZ a jejich vztah k postižitelnosti SJM v zákonném režimu	
Dluhy, které se stávají součástí SJM	Dluhy, které se nestávají součástí SJM
<p>1. Dluhy převzaté oběma manželi společně za trvání SJM → pasivně věcně legitimováni jsou oba manželé ✓ lze postihnout SJM v celém rozsahu ✓ lze postihnout výlučný majetek obou manželů, jestliže má věřitel ET vůči oběma</p>	<p>1. Společné dluhy manželů vzniklé před uzavřením manželství ✓ lze postihnout SJM v celém rozsahu ✓ lze postihnout výlučný majetek obou manželů, jestliže má věřitel ET vůči oběma</p>
<p>2. Dluhy převzaté jen jedním z manželů za trvání SJM, pokud:</p> <p>a) dluh vznikl při obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny b) k převzetí dluhu dal druhý manžel souhlas c) dluh vznikl z právního jednání týkajícího se SJM nebo jeho součástí d) dluh se týká výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu odpovídajícímu zisku z tohoto majetku</p> <p>→ pasivně věcně legitimován je pouze ten z manželů, který dluh převzal ✓ lze postihnout SJM v celém rozsahu ✓ lze postihnout výlučný majetek dlužníka ✓ lze postihnout účet nedlužného manžela</p>	<p>2. Výlučné dluhy každého z manželů vzniklé před uzavřením manželství ✓ lze postihnout jen HVP dlužníka, jestliže nedlužný manžel podá návrh na částečné zastavení (při pasivitě lze postihnout SJM v celém rozsahu) ✓ lze postihnout výlučný majetek dlužníka ✓ lze postihnout účet nedlužného manžela</p>
	<p>3. Výlučné dluhy jednoho z manželů vzniklé za trvání SJM, pokud:</p> <p>a) dluh byl převzat bez souhlasu druhého manžela, ačkoliv k jeho převzetí byl souhlas zapotřebí</p> <p>✓ lze postihnout jen HVP dlužníka, jestliže nedlužný manžel bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozví, projeví s tímto dluhem vůči věřiteli nesouhlas, a zároveň podá návrh na částečné zastavení (při pasivitě lze postihnout SJM v celém rozsahu) ✓ lze postihnout výlučný majetek dlužníka ✓ lze postihnout účet nedlužného manžela</p> <p>b) dluh vznikl jinak než převzetím</p> <p>✓ lze postihnout jen HVP dlužníka, jestliže nedlužný manžel podá návrh na částečné zastavení (při pasivitě lze postihnout SJM v celém rozsahu) ✓ lze postihnout výlučný majetek dlužníka ✓ lze postihnout účet nedlužného manžela</p> <p>c) dluh se týká výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu přesahujícím zisk z tohoto majetku</p> <p>✓ lze postihnout SJM v celém rozsahu ✓ lze postihnout výlučný majetek dlužníka ✓ lze postihnout účet nedlužného manžela</p>

2.3 Shrnutí

Výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství není součástí SJM, což však ještě neznamená, že tento dluh nemůže být ze SJM uspokojen.

Mám-li srovnat právní úpravu ObčZ64 v jeho znění od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 s právní úpravou v OZ účinnou od 1. 1. 2014, pak mají jedno společné, a to, že výlučný dluh jednoho z manželů, který vznikl za trvání manželství, je možné uspokojit ze SJM. Na rozdíl od předchozí právní úpravy, kdy bylo možné, aby se věřitel uspokojil ze SJM bez omezení, poskytuje OZ v této oblasti větší ochranu nedlužnému manželovi, a věřitel se tak v některých případech může uspokojit jen z HVP dlužného manžela. Na druhé straně došlo k výraznému posílení ochrany věřitele, když je možné postihnout SJM i pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství. Pro výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství lze SJM postihnout jen do výše, která by představovala podíl dlužného manžela, kdyby bylo SJM zrušeno a vypořádáno podle § 742 OZ, pokud nedlužný manžel bude v exekučním řízení aktivní a podá návrh na částečné zastavení exekuce. „Smysl a účel SJM tak zůstane zachován a současně věřitel může být uspokojen z majetku, který by jeho dlužníkovi skutečně připadl, a na druhou stranu nedlužný manžel nebude dotčen v majetku, který má dle pravidel o vypořádání náležet jemu“.³⁰

³⁰ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 652.

3 Zákonnost vydání exekučního příkazu

Exekuční řízení je ovládáno principem subsidiarity.³¹ K postižení majetkových hodnot v SJM a výlučného majetku manžela povinného by měl soudní exekutor přistoupit teprve až poté, co k uspokojení oprávněného nebude postačovat majetek povinného. Naproti tomuto principu však stojí ustanovení § 58 odst. 2 EŘ stanovující pořadí způsobů provádění exekuce a také účel exekučního řízení, jímž je rychlé a efektivní vymožení povinnosti uložené exekučním titulem. Soudní exekutor je povinen zajistit dostatek majetku tak, aby mohla být uspokojena nejen pohledávka oprávněného, ale i náklady účastníků a náklady exekuce. Pokud by totiž majetek nebyl exekučním příkazem zablokován a čekalo by se na to, zda bude pro uspokojení dluhu postačovat výlučný majetek dlužníka, mohlo by v mezidobí dojít k odklonu majetku a k prodloužení exekučního řízení. Okamžikem doručení vyrozumění o zahájení exekuce povinnému sice dle § 44a odst. 1 EŘ nastává generální inhibitorium, a povinný nemůže od tohoto okamžiku nakládat se svým majetkem včetně majetku patřícího do SJM, nicméně porušení generálního inhibitoria je stíženo oproti speciálnímu inhibitoriu³² pouze sankcí relativní neplatnosti. To znamená, že exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel se musí neplatnosti právního jednání dovolat. Nadto exekutor v zásadě nemá při vydávání exekučního příkazu dostatek informací pro to, aby rozlišil, zda konkrétní majetek spadá či nespadá do SJM.

Soudní exekutor při vydávání exekučních příkazů postupuje v souladu s § 58 odst. 2 EŘ³³ tak, že nejprve postihne účet povinného. Pokud je z provedené majetkové lustrace zřejmé, že peníze na účtu po odečtení nezabavitelné částky nebudou postačovat k vydobytí pohledávky oprávněného a předpokládaných nákladů účastníků a nákladů exekuce, vydá soudní exekutor rovněž exekuční příkaz přikázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu. Exekuční příkaz přikázáním pohledávky z účtu manžela povinného lze v souladu s § 42 odst. 4 EŘ³⁴ vydat v případě, kdy je vymáhán dluh patřící do SJM nebo dluh, který sice nespadá do SJM, ale pro který lze SJM postihnout. Postižení účtu manžela povinného má specifickou úpravu, neboť pohledávka z účtu, jehož majitelem je manžel povinného, není součástí

³¹ Srov. § 47 odst. 1 větu třetí EŘ, dle které „je exekutor povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše dluhů povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění dluhů povinného dosaženo“. Musí-li soudní exekutor volit přiměřený způsob provádění exekuce ve vztahu k povinnému, tím spíše princip subsidiarity platí při postižení majetku v SJM a výlučného majetku manžela povinného, aby nedošlo k nepřiměřenému zásahu do vlastnického práva.

³² Dle § 47 odst. 6 EŘ majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Účinky speciálního inhibitoria nastávají k okamžiku vydání exekučního příkazu.

³³ V řízeních zahájených po 1. 9. 2015 musí exekutor plně dodržovat pořadí způsobů provádění exekuce uvedené v § 58 odst. 2 OZ. KASÍKOVÁ, Martina, ŠIMKA, Karel. In: KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 435.

³⁴ shodně § 262a odst. 4 OSŘ

SJM, a to ani kdyby se na účtu nacházely peněžní prostředky povinného nebo peněžní prostředky patřící do SJM.³⁵ Součástí SJM se peněžní prostředky stávají v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabyl možnost s nimi nakládat.³⁶ Dle § 2664 OZ může s peněžními prostředky na účtu nakládat majitel účtu, v tomto případě tedy manžel povinného, a to výběrem v hotovosti nebo bezhotovostním převodem z účtu na účet. Při neexistenci speciální úpravy by tak nebylo možné účet manžela povinného postihnout, neboť pohledávka na výplatu peněžních prostředků z účtu náleží výhradně jeho majiteli.³⁷

3.1 Časové hledisko vzniku dluhu a jeho vztah k reflexi modifikační smlouvy při vydávání exekučního příkazu

Zjistí-li soudní exekutor z informačního systému evidence obyvatel, kam mu umožní Ministerstvo vnitřní dálkový přístup, skutečnost, že povinný má manžela,³⁸ a peněžní prostředky na účtu povinného zjevně nepostačují k uspokojení pohledávky oprávněného a nákladů, je povinen před vydáním exekučního příkazu příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného dále postupovat podle § 42 EŘ v jeho znění od 1. 7. 2015³⁹, který stanovuje povinnost provést před vydáním exekučního příkazu lustraci v Seznamu listin.

Povinnost lustrace v Seznamu listin pro účely zjištění, zda mají manželé modifikovaný zákonný režim SJM modifikační smlouvou nebo soudním rozhodnutím, byla zavedena zákonem č. 139/2015 Sb. Tato novela EŘ a OSŘ však přinesla nejen výkladový problém, mnohé z nich však již judikatura vyřešila. Přejícné ustanovení v čl. IV. bodě prvním stanovuje, že „[...] se EŘ a OSŘ ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. od 1. 7. 2015, použije i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona [...]“. S tím vyvstala otázka, zda je ustanovení § 42 odst. 1 EŘ v časovém znění od 1. 7. 2015 aplikovatelné i na případy, kdy dluh vznikl ještě za účinnosti ObčZ64, a exekuční řízení bylo zahájeno před účinností této novely. Další otázkou bylo, jaké časové znění § 42 odst. 1 EŘ se použije v případě, kdy je vymáhán výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství za účinnosti ObčZ64 a řízení je zahájeno za „nové“ právní úpravy.

Pro správnou aplikaci procesněprávní úpravy a posouzení, zda může soudní exekutor vydat exekuční příkaz, je nesmírně důležitý okamžik vzniku dluhu (za účinnosti ObčZ64/OZ).⁴⁰ Není to

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 4160/2019.

³⁶ Srov. § 711 odst. 2 OZ.

³⁷ SVOBODA, Karel. *Exekuční řízení. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 463.

³⁸ Srov. § 33a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 33a odst. 3 písm. j) EŘ.

³⁹ Shodně § 262a OSŘ v jeho znění od 1. 7. 2015, nance nalezneme jen v terminologii odlišující výkon rozhodnutí a exekuci prováděnou soudním exekutorem. Vzhledem k tomu, že EŘ obsahuje svoji vlastní úpravu, nebudeme se v tomto případě § 262a OSŘ vůbec zabývat, když s ohledem na § 52 odst. 1 EŘ se OSŘ použije pouze přiměřeně, není-li daná problematika upravena v EŘ speciálně.

⁴⁰ Okamžik vzniku dluhu jsem se blíže věnovala v kapitole 2.1.

však to jediné, co je pro účely vydání exekučního příkazu rozhodné, roli hraje i okamžik zahájení exekučního řízení.

Níže v přehledové tabulce uvádím, jak je to s možností vydání exekučního příkazu v řízeních zahájených před 1. 1. 2014. Vzhledem k tomu, že v současné době se lze i s takovými řízeními stále setkat, považuji za důležité to zmínit, neboť může nastat i situace, kdy někdo vstoupí do manželství s osobou, vůči které je již exekuční řízení vedeno.

EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ ZAHÁJENÁ DO 31. 12. 2012

§ 42 odst. 1 EŘ v jeho znění od 15. 7. 2011⁴¹ do 31.12.2012

- *Exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze provést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou řízen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.*

Dle čl. VI. zákona č. 396/2012 Sb. se řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. před 1. 1. 2013, dokončí podle dosavadních právních předpisů. Dle ObčZ64⁴² a § 42 odst. 1 EŘ v jeho znění do 31. 12. 2012 se lze při vymáhání výlučného dluhu jednoho z manželů vzniklého před uzavřením manželství uspokojit jen z výlučného majetku povinného, nelze postihnout SJM, ani výlučný majetek manžela povinného.

EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ ZAHÁJENÁ OD 1. 1. 2013 DO 31. 12. 2013

§ 42 odst. 1 EŘ v jeho znění od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013

- *Exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze vést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou řízen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.*

Dle rozsudku NS sp. zn. 20 Cdo 4368/2015 se na řízení zahájená od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 použije § 42 odst. 1 EŘ v jeho znění od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.⁴³ Platí tedy stejný princip jako je uveden výše, tedy že při vymáhání výlučného dluhu vzniklého před uzavřením manželství se lze uspokojit jen z výlučného majetku povinného, nelze postihnout SJM, ani výlučný majetek manžela povinného.

K zásadní změně § 42 odst. 1 EŘ došlo v souvislosti s účinností OZ od 1. 1. 2014, který umožňuje vést exekuci na majetek v SJM také tehdy, jde-li o vydobytí dluhu, který vznikl jednomu

⁴¹ Dříve zahájené exekuce jsou již povětšinou zastaveny, proto pro účely vydávání exekučního příkazu neuvádím dřívější časové znění.

⁴² Dluh vzniklý před uzavřením manželství není dle § 143 odst. 1 písm. b) ObčZ64 součástí SJM.

⁴³ Okamžik uzavření manželství za ObčZ64 či OZ nehraje roli, stěžejní je pouze to, zda dluh vznikl do 31. 12. 2013.

z manželů před uzavřením manželství. NS v rámci své rozhodovací praxe judikoval, že v souladu se zákazem pravé retroaktivity a s principem legitimního očekávání v době vzniku závazku, lze vymáhat dluh vzniklý před uzavřením manželství ze SJM pouze tehdy, vznikl-li předmětný dluh v době od 1. 1. 2014. Vznikl-li dluh jednomu z manželů před uzavřením manželství do 31. 12. 2013, nelze tento dluh uspokojit ze SJM, a to bez ohledu na to, kdy bylo exekuční řízení zahájeno. Jinými slovy, vznikl-li vymáhaný dluh jen jednomu z manželů před uzavřením manželství za účinnosti ObčZ64, může být oprávněný v exekučním řízení uspokojen jen z výlučného majetku povinného, není přitom rozhodné, kdy bylo exekuční řízení zahájeno.⁴⁴

Opět přikládám přehledovou tabulku, která nám výše uvedené lépe přiblíží.

EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ ZAHÁJENÁ OD 1. 1. 2014

§ 42 odst. 1 EŘ v jeho znění od 1. 1. 2014

- *Exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze vést také tehdy, jde-li o vymáhání dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manželka se pro účely exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že bylo rozhodnutím soudu zrušeno společné jmění manželů nebo zúžen jeho stávající rozsah nebo že byl smlouvou zúžen rozsah společného jmění manželů, že byl ujednáno režim oddělených jmění nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.*

§ 42 odst. 1 EŘ v jeho znění po novele zákonem č. 139/2015 Sb. od 1. 7. 2015

- *Před vydáním exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů zjistí exekutor, zda je v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném podle notářského řádu evidována smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o zrušení společného jmění manželů, jeho obnovení nebo zúžení jeho stávajícího rozsahu, anebo dohoda nebo rozhodnutí soudu o změně smluveného režimu nebo režimu založeného rozhodnutím soudu.*

A) situace, kdy dluh vznikl jednomu z manželů před uzavřením manželství za účinnosti ObčZ64

- pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství se lze uspokojit jen z výlučného majetku povinného, nelze postihnout SJM, ani výlučný majetek manžela povinného

B) situace, kdy dluh vznikl jednomu z manželů před uzavřením manželství za účinnosti OZ

- podle § 732 OZ lze postihnout SJM a dle čl. II bodu prvního zákona č. 139/2015 Sb. ve spojení s § 42 odst. 4 EŘ i výlučný majetek manžela povinného (příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu)
 - manžel povinného si však může ochránit svůj HVP, pokud podá návrh na částečné zastavení exekuce

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3654/2018. Srov. navazující rozhodnutí 20 Cdo 88/2018, 20 Cdo 28/2019 či 20 Cdo 385/2021.

Nyní již přistoupím k rozboru ustanovení § 42 odst. 1 EŘ v jeho platném a účinném znění. Je-li povinný ve svazku manželském, musí soudní exekutor pro účely zjištění majetkového režimu manželů provést před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM nebo na výlučný majetek manžela povinného lustraci v Seznamu listin.⁴⁵ Je-li lustrace pozitivní, tedy je-li v Seznamu listin evidována smlouva modifikující zákonný režim SJM, pak je pro další postup důležitý okamžik vzniku dluhu. Vznikl-li dluh až po zápisu modifikace do Seznamu listin, soudní exekutor tuto modifikaci bez dalšího reflektuje a vychází z obsahu modifikační smlouvy, neboť oprávněný se mohl před uzavřením závazku s dlužníkem se zápisem v Seznamu listin seznámit.⁴⁶ Naopak pokud dluh vznikl ještě před evidencí modifikace do Seznamu listin, přihlíží soudní exekutor k modifikaci při vydávání EP jediné tehdy, vysloví-li oprávněný s reflexí modifikace souhlas. V případě, kdy dluh vznikl před zápisem modifikace do Seznamu listin, a oprávněný s reflexí modifikace nesouhlasí, lze vydat EP i na majetek, který by byl součástí SJM, pokud by ke změně zákonného režimu nedošlo.

K demonstraci výše uvedeného použijeme náš modelový případ. *Závazkový právní vztah mezi panem Karlem (dlužníkem) a věřitelem vznikl dne 3. 1. 2014 uzavřením úvěrové smlouvy. Následně uzavřel pan Karel dne 26.1.2015 se svojí snoubenkou předmanželskou smlouvu, kterou si nechali zapsat do Seznamu listin, a dne 31.1.2015 vstoupili do svazku manželského. Soudní exekutor před vydáním exekučního příkazu nejprve provede lustraci v informačním systému evidence obyvatel a poté co zjistí, že je povinný ženatý, i v Seznamu listin. Z provedené lustrace vyjde najevo, že modifikační smlouva snoubenců v Seznamu listin evidována je, proto se soudní exekutor dále zabývá otázkou okamžiku vzniku dluhu, jež je předmětem exekuce. Vznikl-li dluh před uzavřením manželství, pak se z logiky věci vždy jedná o dluh, který vznikl před modifikací a evidencí modifikační smlouvy do Seznamu listin, neboť ta může být do Seznamu listin zaevidována až poté, co nabyde účinnosti, tedy až po uzavření manželství. Soudní exekutor přiblížne při vymáhání dluhu pana Karla vzniklého před uzavřením manželství k modifikaci jen tehdy, pokud s reflexí modifikační smlouvy při vydávání EP vysloví souhlas oprávněný.*

Pokud si modelový případ drobně upravíme tak, že pan Karel uzavřel úvěrovou smlouvu s věřitelem dne 31.12.2013, tedy za účinnosti ObčZ64, soudní exekutor exekuční příkaz na majetek v SJM nebo výlučný majetek manželky pana Karla v souladu s ustálenou judikaturou NS vydat nemůže.

3.1.1 Problematika časového zjištění vzniku dluhu

Při zjišťování, kdy předmětný dluh vznikl, soudní exekutor vychází zpravidla z exekučního titulu. Je-li exekučním titulem (elektronický) platební rozkaz či rozsudek pro uznání, časový okamžik vzniku dluhu se odtud povětšinou nedozvíme. V některých případech uvádí oprávněný

⁴⁵ Do 30. 6. 2015 nebyla modifikace SJM při vydávání exekučního příkazu vůbec zohledňována a soudní exekutor vycházel z existence zákonného režimu. Měli-li manželé uzavřenou modifikační smlouvu, musel se manžel povinného po vydání exekučního příkazu aktivně bránit.

⁴⁶ Srov. § 35l odst. 1 NotŘ.

okamžik vzniku dluhu v exekučním návrhu nebo v předexekuční výzvě, kterou povinnému zaslal před zahájením exekučního řízení. Jestliže není možné okamžik vzniku dluhu zjistit, je stanovena vyvratitelná domněnka, že dluh vznikl před zápisem modifikace do Seznamu listin⁴⁷, což znamená, že soudní exekutor může postihnout i majetek manžela povinného, který netvoří součást SJM jen proto, že došlo k modifikaci. Problém nastane zejména v případě, kdy dluh vznikl za účinnosti ObčZ64, přičemž soudní exekutor to nezjistí a aplikuje vyvratitelnou domněnku. Při vymáhání vylučného dluhu vzniklého před uzavřením manželství do 31. 12. 2013 nelze postihnout SJM ani vylučný majetek manžela povinného (viz výše) a je potom na manželovi povinného, aby se proti tomuto postupu bránil návrhem na částečné zastavení exekuce.

3.1.2 Získávání souhlasu oprávněného ve vztahu k reflexi modifikace při vydávání exekučního příkazu

Pokud dluh vznikl před zápisem modifikace do Seznamu listin, vychází exekutor z obsahu modifikační smlouvy v souladu s § 42 odst. 2 EŘ jedině tehdy, „vyslovil-li s tím souhlas oprávněný“. Zákon však blíže nespecifikuje, zda se jedná o souhlas s modifikační smlouvou udělený dle § 719 odst. 2 OZ či o souhlas udělený až v rámci exekučního řízení. Přikláním se k názoru Svobody, že se jedná o souhlas procesněprávní, neboť soudní exekutor nemá před vydáním exekučního příkazu možnost zjistit, zda byl hmotněprávní souhlas s modifikací udělen, pokud mu to oprávněný sám nesdělí.⁴⁸ Udělil-li oprávněný souhlas podle § 719 odst. 2 OZ, přičemž soudnímu exekutorovi to zamlčel, může se manžel povinného následně bránit návrhem na částečné zastavení exekuce, který odůvodní tím, že je modifikace vůči věřiteli účinná a exekuce je tak vedena neoprávněně.^{49 50}

Komentářová literatura ani judikatura se prozatím ke způsobu udělení souhlasu blíže nevyjadřuje. V případě, kdy soudní exekutor vymáhá více pohledávek téhož oprávněného, je možnost stanovit podmínky udělení souhlasu s modifikací v rámcové smlouvě mezi oprávněným a exekutorem. Jako vhodnější řešení se mi však jeví, když oprávněný udělí/neudělí souhlas, případně stanoví podmínky jeho udělení, již v exekučním návrhu. Exekuční návrh se dle

⁴⁷ § 42 odst. 2 věta druhá EŘ

⁴⁸ Udělení hmotněprávního souhlasu dle § 719 odst. 2 OZ může soudnímu exekutorovi teoreticky sdělit a prokázat i povinný, nicméně k tomu bude v praxi docházet zřídka. Je tomu tak proto, že zpravidla se povinný o zahájení exekuce dozví až v okamžiku, kdy je vydán první exekuční příkaz, který je mu doručen spolu s vyzněním o zahájení exekuce. Je-li vydán exekuční příkaz příkazáním pohledávky z účtu, může se povinný či manžel povinného dozvědět o zahájení exekuce i před doručení písemností, a to na základě blokace účtu. Jen v ojedinělých případech, kdy na základě majetkových lustrací není zjištěn žádný exekučním příkazem postižitelný majetek (*účty, vkladní knížky, jiné pohledávky...*), je povinný vyzněn o zahájení exekuce před vydáním prvního exekučního příkazu. V takovém případě by povinný teoreticky mohl pro případ, že by se objevil postižitelný majetek, existenci hmotněprávního souhlasu soudnímu exekutorovi sdělit a prokázat.

⁴⁹ SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 33.

⁵⁰ V podrobnostech kapitola 5.

§ 44 odst. 1 EŘ posílá povinnému současně s vyrozuměním o zahájení exekuce. Informace o stanovisku oprávněného k reflexi modifikace obsažená v exekučním návrhu tak ve vztahu k povinnému zajistí transparentnost vedení exekučního řízení.

Problematické je, že ustanovení § 42 odst. 2 EŘ povinnost vyzvat oprávněného před vydáním exekučního příkazu k vyjádření se, zda chce modifikaci evidovanou v Seznamu listin až po vzniku závazku reflektovat, výslovně nestanoví. Nicméně vzhledem k tomu, že oprávněný bez součinnosti soudního exekutora nemá jak zjistit, kdy exekutor EP vydá, a jaký majetek jím postihne, domnívám se, že úmyslem zákonodárce bylo, aby soudní exekutor stanovisko oprávněného před vydáním EP zjišťoval. V exekutorské praxi však soudní exekutoři mnohdy exekuční příkaz vydají, aniž by stanovisko oprávněného zjišťovali, což vnímám velmi negativně. Mohou totiž nastat případy, ve kterých by oprávněný chtěl modifikaci reflektovat již ve fázi vydávání exekučního příkazu, a vyhnout se tak obraně manžela povinného v podobě řízení o návrhu na částečné zastavení exekuce a případně i vzniku nákladů právního zastoupení s tím spojených.⁵¹

3.2 Reflexe modifikační smlouvy snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění a v režimu vyhrazujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství

Na tomto místě je třeba položit si otázku, jak postupovat před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM či výlučný majetek manžela povinného v případě, kdy si snoubenci ujednají režim oddělených jmění nebo si vyhradí vznik SJM ke dni zániku manželství, když v důsledku těchto modifikací uzavřením manželství SJM nevzniká, a tak každý z manželů nabývá do svého výlučného vlastnictví. Podle doslovného jazykového výkladu § 42 odst. 1 EŘ soudní exekutor nereflektuje při vydávání exekučního příkazu žádnou modifikační smlouvu evidovanou v Seznamu listin po vzniku dluhu, jestliže s tím oprávněný nevysloví souhlas. Jazykový výklad však představuje pouze prvotní

⁵¹ Exekuční soudy rozhodují o náhradě nákladů řízení o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce poměrně nekonzistentně. Některé soudy při rozhodování o náhradě nákladů řízení úspěšného manžela povinného postupují podle § 150 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ s tím, že jsou naplněny důvody hodné zvláštního zřetele, a náhradu nákladů řízení manželovi povinného nepřiznají s odůvodněním, že oprávněný nemohl ovlivnit postup soudního exekutora při vydávání exekučního příkazu. Ze své praxe na exekutorském úřadě však můžu říct, že se objevují i případy, kdy je oprávněnému exekučním soudem uložena povinnost nahradit úspěšnému manželovi povinného náklady řízení. Pokud však soudní exekutor před vydáním exekučního příkazu oprávněného nevyzval k vyjádření, zda chce modifikaci reflektovat, není dle mého spravedlivé po oprávněném požadovat, aby hradil náklady manžela povinného v řízení o návrhu na částečné zastavení exekuce, neboť nemůže ovlivnit, jaký způsob provedení exekuce soudní exekutor zvolí. Povinnost hradit náklady řízení pak nelze uložit ani povinnému, ani soudnímu exekutorovi. Pokud však soudní exekutor vydal exekuční příkaz neoprávněně, odkazují v této souvislosti za usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2015, sp. zn. 26 Cdo 678/2015, dle kterého se manžel povinného, jemuž vznikly v exekučním řízení v důsledku nesprávného postupu pověřeného soudního exekutora účelné náklady související s bráněním jeho práva, nemůže domáhat jejich náhrady na oprávněném ani na povinném, ale jen cestou náhrady škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

přiblížení se k aplikované právní normě⁵², proto je třeba hledat smysl a účel tohoto ustanovení v duchu výkladu teleologického. Při posuzování, zda může soudní exekutor vydat exekuční příkaz i v případě, kdy snoubenci uzavřou modifikaci, díky níž SJM vůbec nevzniká, jsem vycházela především z nálezu Ústavního soudu I. ÚS 1587/17⁵³ ze dne 24. 4. 2019 a na něho navazujícího usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020, dále pak také z účelu exekučního řízení a zásad, na kterých je exekuční řízení postaveno.

Předně je třeba myslet na to, že exekuce má být rychlým a účinným vymožením povinnosti uložené exekučním titulem. Soudní exekutor vydává exekuční příkaz zpravidla bez slyšení povinného.⁵⁴ Případným slyšením nesmí být zmařen účel exekuce.⁵⁵ K tomu by v případě zkoumání účinků modifikační smlouvy ve vztahu k oprávněnému ještě před vydáním exekučního příkazu mohlo dojít.

Dle právní věty výše zmiňovaného nálezu Ústavního soudu „*nepřihlédnutí ke smlouvě budoucích manželu o založení režimu oddělených jmění ke dni vzniku manželství v případě, kdy dlužníkem věřitele je pouze jeden z budoucích manželu, a nezastavení exekuce nařízené na výlučný majetek manželky po uzavření manželství se zdůvodněním, že smlouvou budoucích manželu nesmí být dotčena práva třetích osob, ve svém důsledku představují porušení práva manželky na soudní ochranu*“. V právní větě rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 1846/2020 se dočteme následující: „*jestliže se smlouva snoubenců o manželském majetkovém režimu, režimu oddělených jmění, nedotýká práv oprávněného, nelze vést exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného*“. Ústavní soud ani Nejvyšší soud v navazujícím rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 1846/2020 se oprávněním exekutora vydat exekuční příkaz nezabývají. Ústavní soud pouze zmiňuje, že porušením ústavního práva je v projednávaném případě „nepřihlédnutí ke smlouvě“ a „nezastavení exekuce“, nikoliv již samotné vydání exekučního příkazu. Obě rozhodnutí však shodně odkazují na § 719 odst. 2 OZ a uvádějí, že „*i pro smlouvy o manželském majetkovém režimu uzavírané snoubenci platí, že smlouva se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou soubhlasila; tato smlouva uzavřená bez soubhasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky*“. To, zda je modifikace vůči oprávněnému účinná, je třeba zkoumat v každém jednotlivém případě, a není v moci soudního exekutora toto zjistit již před vydáním exekučního příkazu, aniž by nebyl účel exekuce zmařen. Nelze dopředu paušalizovat, že žádná modifikační smlouva snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění, případně v režimu

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

⁵³ V projednávané věci uzavřela stěžovatelka s povinným před uzavřením manželství dne 18. 7. 2014 modifikační smlouvu spočívající v režimu oddělných jmění, tentýž den byla smlouva zapsána do Seznamu listin. Následně soudní exekutor pro výlučný dluh povinného vzniklý dne 8. 10. 2013, tedy před uzavřením manželství, postihl i účet stěžovatelky. Ta se bránila podáním návrhu na částečné zastavení exekuce. Návrh byl soudem prvního stupně zamítnut, odvolací soud napadené rozhodnutí potvrdil.

⁵⁴ § 253 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ

⁵⁵ MÁDR, Jaroslav. In: JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád. Soudcovský komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2019, aktualizováno k 1. dubnu 2019 [cit. 2. února 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

vyhrazujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství, nemůže vést k poškození práv věřitele. Na druhou stranu je třeba souhlasit s dalším zde zmíněným argumentem, a to že není spravedlivé po manželovi povinného žádat, aby odpovídal za dluhy druhého manžela, když učinil vše, co mu zákon umožňoval, a uzavřel před sňatkem modifikační smlouvu spočívající v režimu oddělných jmění, případně ve vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství, a tuto smlouvu nechal zapsat do Seznamu listin. Nicméně jen samotné vydání exekučního příkazu nemá za následek faktické uspokojení se oprávněného z tohoto majetku, byť jisté negativní důsledky v podobě speciálního inhibitoria, případně arrestatoria, s vydáním exekučního příkazu spojené jsou.

Je velmi těžké vyvážit ochranu manžela povinného s ochranou oprávněného, nicméně nezbyvá nám nic jiného, než se na jednu ze stran přiklonit. Z výše nastíněných důvodů mám za to, že by v této fázi měla převážet ochrana oprávněného. Soudní exekutor exekuční příkaz vydá a je na manželovi povinného, aby se následně bránil podáním návrhu na částečné zastavení exekuce, v rámci něhož bude k modifikaci přihlédnuto, a budou posuzovány její účinky ve vztahu k oprávněnému.⁵⁶ Domnívám se, že za situace, kdybychom nepřipustili možnost exekuční příkaz vydat, docházelo by daleko více k cílenému ukrývání finančních prostředků povinného na účtu nedlužného manžela vedené snahou vyhnout se odpovědnosti za dluhy, přičemž oprávněný by se poté musel bránit prostřednictvím odpůrčí žaloby podle § 589 an. OZ, což vzhledem k tomu, že manžel povinného je účastníkem exekučního řízení, nevidím jako vhodné řešení. Za mnohem efektivnější pokládám toto řešit v řízení o návrhu na částečné zastavení exekuce, když o možnosti jeho podání musí být manžel povinného poučen, a to i přesto, že ve fázi vydání exekučního příkazu bude zvýhodněn oprávněný.⁵⁷ V této souvislosti odkazuji i na důvodovou zprávu k zákonu č. 139/2015 Sb., která možnost postižení účtu nedlužného manžela odůvodňuje následovně: „[...] *Manželé mají mnohdy pouze jeden účet, jehož majitelem je pouze jeden z nich, přičemž veškeré platby, včetně mzdy obou manželů, plynou na tento účet. Je nespravedlivé, aby se za této situace nemohl věřitel uspokojit postižením pohledávky z tohoto účtu, byť povinný není jeho majitelem [...]*“⁵⁸

⁵⁶ Blíže v následujících kapitolách.

⁵⁷ Jsem si vědoma, že toto riziko hrozí i v případech, kdy je povinný v registrovaném partnerství či nesezdaném soužití, přičemž soudní exekutor účet registrovaného partnera či osoby žijící s povinným postihnout nemůže. Dále může k vyvedení finančních prostředků povinného dojít i za situace, kdy modifikace byla reflektována již před vydáním exekučního příkazu, neboť se jednalo o modifikační smlouvu předcházející vzniku dluhu a evidovanou v Seznamu listin. V těchto případech se může oprávněný bránit prostřednictvím odpůrčí žaloby podle § 589 an. OZ. Chránit tyto osoby již ve fázi vydávání exekučního příkazu je podle mě správné a nečiní to dle mého zvýhodňování registrovaného partnerství a nesezdaného soužití před institutem manželství. Manžel povinného má na rozdíl od třetích osob ke své obraně k dispozici návrh na částečné zastavení exekuce. Nadto účelem manželství je dle § 655 OZ mimo jiné i vzájemná podpora a pomoc manželů, s čímž může souviset i přebrání mírného rizika spojeného s jednáním druhého manžela, samozřejmě za současného poskytnutí možnosti se bránit, což návrh na částečné zastavení exekuce oproti předchozí obraně prostřednictvím vylučovací žaloby umožňuje dostatečně.

⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně

3.3 Shrnutí

Vymáhá-li soudní exekutor výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství, měl by před vydáním exekučního příkazu příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného nejprve zjistit, kdy vymáhaný dluh vznikl. Vznikl-li dluh za účinnosti ObčZ64, může být oprávněný dle ustálené judikatury v exekučním řízení uspokojen jen z výlučného majetku povinného, exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného tak soudní exekutor v tomto případě vydat nesmí. Nelze-li okamžik vzniku dluhu zjistit nebo vznikl-li dluh za účinnosti OZ, *jako je tomu v našem modelovém případě*, provede soudní exekutor před vydáním exekučního příkazu lustraci v Seznamu listin. Zjistí-li, že v Seznamu listin je modifikační smlouva evidována, měl by vyzvat oprávněného k vyjádření se, zda souhlasí s reflexí modifikace již při vydávání exekučního příkazu. Pokud oprávněný souhlas neudělí, exekutor exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného vydat může, a je na nedlužném manželovi, aby se proti jeho vydání následně bránil podáním návrhu na částečné zastavení exekuce, jestliže má za to, že byl vydán neoprávněně. Exekuční příkaz soudní exekutor doručí nejprve peněžnímu ústavu, u něhož je účet veden, čímž nastávají účinky speciálního inhibitoria a arrestatoria. Peněžní ústav nesmí od tohoto okamžiku nad rámec nezabavitelné částky⁵⁹ vyplatit manželovi povinného peněžní prostředky z účtu, a manžel povinného nesmí s peněžními prostředky na účtu disponovat.

dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 6. února 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=337>.

⁵⁹ Srov. § 304b odst. 4 OSŘ. V podrobnostech kapitola 4.4.

4 Obrana manžela povinného v exekučním řízení

4.1 Účastenství manžela povinného v exekučním řízení

Ke změně postavení manžela povinného v exekuci došlo zákonem č. 139/2015 Sb. s účinností od 1. 7. 2015. Do té doby byl manžel povinného účastníkem řízení, jen pokud byla exekučním příkazem postižena součást SJM, a to jen ve vztahu k této součásti⁶⁰, což mělo vliv na možnost obrany manžela povinného proti postižení jeho výlučného majetku. Pokud byl postižen výlučný majetek manžela povinného, nestal se účastníkem řízení, a musel se bránit stejně jako třetí osoby prostřednictvím vylučovací žaloby.⁶¹ Se změnou pojetí účastenství došlo i ke změně způsobu obrany manžela povinného v exekuci. Účelem novely bylo zefektivnit obranu manžela povinného s ohledem na to, že může být sporné, zda určitý majetek do SJM náleží či nenáleží. Dalším důvodem byla zdlouhavost řízení o vylučovací žalobě, které probíhá mimo exekuční řízení, a jeho zatížení soudním poplatkem.⁶² Nadto docházelo i k případům, kdy se soudní exekutor o probíhajícím excindacním řízení nedozvěděl, což mohlo vést k tomu, že majetek, jež byl předmětem řízení o vylučovací žalobě, byl v mezidobí zpeněžen.

Dle platné a účinné právní úpravy je manžel povinného účastníkem řízení, je-li exekucí postižován jeho výlučný majetek nebo majetek v SJM.⁶³ Účastenství manžela povinného je vázáno na okamžik vydání exekučního příkazu, který postihuje majetek v SJM nebo výlučný majetek manžela povinného, není přitom rozhodné, zda, případně kdy, byl exekuční příkaz manželovi povinného doručen.⁶⁴ S účastenstvím manžela povinného je spojeno právo podat návrh na částečné zastavení exekuce podle § 262b OSŘ a rovněž i návrh na zastavení exekuce pro některý z důvodů uvedených v § 268 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 55 EŘ.

4.2 Obecně k obraně manžela povinného v exekučním řízení

Ustanovení § 262b odst. 1 OSŘ zakotvené do právní úpravy s účinností od 1. 7. 2015 poskytuje manželovi povinného možnost obrany, *je-li exekucí postižen majetek v SJM nebo majetek*

⁶⁰ § 36 odst. 2 EŘ v jeho znění do 30. 6. 2015

⁶¹ HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*, 2017, roč. 9, č. 2, s. 17.

⁶² Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 9. února 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=337>.

⁶³ § 36 odst. 2 EŘ v jeho znění od 1. 7. 2015

⁶⁴ KASÍKOVÁ, Martina. In: KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 201.

*manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho exekucí postihnout.*⁶⁵

Skrze návrh na částečné zastavení exekuce se manžel povinného může bránit jednak proti postihu svého výlučného majetku, jednak proti nadlimitnímu postihu SJM dle § 732 OZ. O možnosti podat návrh na částečné zastavení exekuce musí být manžel povinného poučen.⁶⁶

Typ obrany tak bude záviset na obsahu modifikační smlouvy snoubenců. Nedošlo-li v důsledku modifikace ke vzniku SJM (režim oddělených jmění, vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství) nebo spočívá-li modifikace v zúžení SJM a postižená položka je v důsledku modifikace ve výlučném vlastnictví manžela povinného, je třeba podat návrh na částečné zastavení exekuce s odůvodněním, že byl postižen výlučný majetek manžela povinného a že se modifikační smlouva svým obsahem a účelem nedotýká práv oprávněného, a je tak vůči němu účinná. Naopak, pokud SJM vzniklo a postižená majetková hodnota nebyla v důsledku zúžení vyjmuta ze SJM, pak bude manžel povinného v závislosti na konkrétních okolnostech případu tvrdit a prokazovat, že (1) majetek je ve výlučném vlastnictví manžela povinného, neboť se dle § 709 OZ součástí SJM nikdy nestal, *nebo* (2) SJM bylo postiženo nad rámec HVP povinného.⁶⁷

Proti nepřipustnému postihu majetku v SJM nebo výlučného majetku manžela povinného se musí nedlužný manžel bránit návrhem na částečné zastavení exekuce bez ohledu na to, kdy vymáhaný dluh vznikl, a rovněž bez ohledu na to, kdy bylo exekuční řízení zahájeno.^{68 69} Pro účely posouzení, zda je majetek v SJM nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, je rozhodující hmotněprávní úprava účinná v době vzniku dluhu, který je předmětem exekuce.^{70 71} Jestliže dluh vznikl za účinnosti ObčZ64, je zvláštním právním předpisem ustanovení § 143 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 144 ObčZ64, aplikace § 732 OZ je v takové věci vyloučena.⁷² Pokud dluh vznikl za účinnosti OZ, je zvláštním právním předpisem, podle kterého se posuzuje, zda je majetek v SJM nebo majetek manžela povinného

⁶⁵ § 262b odst. 1 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ

⁶⁶ § 262b odst. 1 věta druhá OSŘ

⁶⁷ Diplomová práce se zaměřuje na modifikační smlouvu snoubenců, nicméně nic nebrání tomu, aby byla modifikační smlouva uzavřena až v průběhu manželství. V takovém případě ale nejprve musí dojít k vypořádání již vzniklého SJM a ve vztahu k oprávněnému se budou aplikovat pravidla o vypořádání SJM, zejména pak § 737 OZ.

⁶⁸ přechodné ustanovení čl. II., bod 1 a 2 zákona č. 139/2015 Sb.

⁶⁹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 24 Co 353/2015.

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.

⁷¹ O okamžiku vzniku dluhu bylo pojednáváno v kapitole 2.1. V této souvislosti odkazují na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 180/2019, které stanovuje, že „je rozhodující hmotněprávní stav účinný ke dni vzniku samotného závazkového právního stavu, nikoliv hmotněprávní stav účinný až ke dni vzniku pohledávky“. Srovnej navazující usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 4160/2019 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 20 Cdo 354/2021.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2390/2020.

postižen ve větším než přípustném rozsahu, ustanovení § 731 a § 732 OZ, respektive i § 710 OZ, který vymezuje pasiva tvořící součást SJM.⁷³

4.3 Návrh na částečné zastavení exekuce co do jejího provedení příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu

Exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného lze vést úspěšně jen tehdy, pokud se na účtu alespoň z části nacházejí finanční prostředky náležející do SJM. Vzhledem k tomu, že při vydávání exekučního příkazu nedošlo s ohledem na § 42 EŘ k reflexi modifikační smlouvy a soudní exekutor vycházel z fikce, že manželé mají zákonný manželský majetkový režim, bylo možné účet manžela povinného postihnout s ohledem na vyvratitelnou domněnku, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného náleží do SJM, není-li prokázán opak.⁷⁴

Zákon upravuje obranu manžela povinného proti postižení jeho účtu oproti postižení jiných majetkových hodnot speciálně v § 262b odst. 2 OSŘ. Manžel povinného se může domáhat částečného zastavení exekuce co do jejího provedení příkázáním pohledávky z účtu, jestliže prokáže, že se na účtu nacházejí výhradně jeho finanční prostředky.⁷⁵ Další argumentace manžela povinného se bude odvíjet od obsahu modifikační smlouvy. Jestliže se jednalo o modifikační smlouvu snoubenců, díky které SJM nevzniklo, bude manžel povinného v návrhu tvrdit a prokazovat, že je modifikační smlouva vůči oprávněnému účinná, a tak se nemohou na účtu ani z části nacházet prostředky v SJM, neboť žádné SJM nikdy nevzniklo. Naopak, pokud by se obsah modifikační smlouvy týkal jen některých majetkových hodnot (zúžení či rozšíření SJM), pak by manžel povinného v návrhu na částečné zastavení tvrdil a prokazoval, že i přes existenci SJM se na účtu nachází jen jeho výlučné finanční prostředky (*např. peněžní prostředky nabyté děděním či darováním*).⁷⁶

Budou-li se na účtu manžela povinného nacházet i finanční prostředky náležející do SJM, ale manžel povinného má za to, že bylo SJM díky postižení účtu exekvováno nad rámec podílu povinného na SJM, může se domáhat částečného zastavení exekuce podle § 262b odst. 1 OSŘ s odkazem na § 732 OZ.⁷⁷ V takovém případě bude exekuční soud v rámci tzv. hypotetického vypořádání zkoumat, jaká aktiva SJM tvoří, a následně vyhodnotí, zda je účet nedlužného manžela

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.

⁷⁴ Srov. § 262b odst. 2 věta druhá OSŘ.

⁷⁵ LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1078.

⁷⁶ Manžel povinného bude původ peněžních prostředků na účtu prokazovat doložením původu všech plateb, které na jeho účet došly. SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 90.

⁷⁷ SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 84.

postižen nad rámec HVP povinného.⁷⁸ Pokud k tomu dojde, bude exekuce nad rámec HVP povinného částečně zastavena.⁷⁹

4.3.1 Činnost soudního exekutora po podání návrhu

Úprava návrhu manžela povinného na zastavení exekuce je obsažena v § 55 odst. 1 EŘ. Návrh manžela povinného na částečné zastavení exekuce se podává u soudního exekutora, který exekuci vede. Ten jej posoudí a může o návrhu rozhodnout i bez souhlasu oprávněného, jestliže na základě písemných dokladů⁸⁰ lze dospět k závěru, že je návrh důvodný. Na rozdíl od „klasického“ návrhu na zastavení exekuce se návrh na částečné zastavení podaný manželem povinného dle § 262b OSŘ nemusí zasílat účastníkům řízení k vyjádření se. Exekutor ale fakticky může rozhodnout bez stanoviska účastníků jen tehdy, je-li zjevné, že SJM nebo majetek manžela povinného postihl neoprávněně administrativním nedopatřením⁸¹ (např. *postihne účet manžela povinného pro vymáhání vylučného dluhu druhého manžela vzniklého před uzavřením manželství za účinnosti ObčZ64*), v ostatních případech, kdy se bude prokazovat účinnost modifikační smlouvy ve vztahu k oprávněnému, nebo bude-li se provádět hypotetické vypořádání SJM, bude třeba získat i stanovisko účastníků řízení. V takovém případě by měl soudní exekutor vyzvat oprávněného a povinného k vyjádření se, ačkoliv zákon tuto povinnost nestanovuje.⁸² Nevyhoví-li soudní exekutor návrhu na základě písemných dokladů a skutečností uvedených účastníky, předloží jej spolu s exekučním spisem exekučnímu soudu k rozhodnutí.⁸³ Rozhodne-li soudní exekutor o návrhu tak, že exekuci co do vydaného exekučního příkazu zastaví, může oprávněný i povinný podat proti tomuto usnesení odvolání⁸⁴, o němž bude rozhodovat krajský soud.⁸⁵

4.3.2 Návrh na odklad exekuce

Aby nemohlo dojít k provedení exekuce a k výplatě vymoženého plnění oprávněnému, musí manžel povinného spolu s návrhem na částečné zastavení exekuce podat také návrh na odklad z důvodu, že lze očekávat, že exekuce bude na návrh manžela povinného částečně zastavena.⁸⁶

⁷⁸ Hypotetické vypořádání SJM je velmi složitý proces, kterým se vzhledem k rozsahu diplomové práce nebudu detailněji zabývat. V podrobnostech odkazuji např. na monografii Karla Svobody. SVOBODA, Karel. *Exekuční řízení. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 502–510.

⁷⁹ SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 85.

⁸⁰ Mezi písemné doklady patří listiny dodané manželem povinného, dále listiny, které se již nacházejí v exekučním spise, a i informace získané z úřední činnosti (např. ze Seznamu listin). SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 24.

⁸¹ SVOBODA, Karel. *Exekuční řízení. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 501.

⁸² SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 24.

⁸³ § 55 odst. 1 věta čtvrtá EŘ

⁸⁴ § 55c odst. 1 a 3 EŘ ve spojení s § 202 OSŘ

⁸⁵ § 55c odst. 2 EŘ

⁸⁶ § 266 odst. 2 OSŘ ve spojení s § 54 EŘ

Soudní exekutor může z tohoto důvodu exekuci odložit i bez návrhu, nelze se však na toto spoléhat, proto by měl manžel povinného z procesní opatrnosti podat vedle návrhu na částečné zastavení také návrh na odklad. Jako nedostatek právní úpravy odkladu vnímám absenci poučovací povinnosti o možnosti podání návrhu na odklad. Často se tak v praxi stává, že si nedlužný manžel myslí, že již samotné podání návrhu na částečné zastavení exekuce zabráni tomu, aby mohla být exekuce co do vydaného exekučního příkazu provedena. Návrh na částečné zastavení exekuce však nemá ze zákona odkladný účinek, a tak se může stát, že v mezidobí dojde k provedení exekuce a následně k vyplacení vymoženého plnění oprávněnému⁸⁷, což je ale obecný problém odkladu exekuce. Nicméně i přesto, že dojde v mezidobí k vymožení exekuce, musí být o podaném návrhu meritorně rozhodnuto, pokud manžel povinného nevezme svůj návrh na částečné zastavení exekuce zpět.

Jestliže soudní exekutor vymožené plnění oprávněnému již vyplatil, nemůže se manžel povinného v případě, kdy bude návrhu na částečné zastavení exekuce vyhověno, domáhat jeho vrácení. Dle komentářové literatury k § 57 EŘ bude náprava tohoto stavu řešena v rámci nalézacího řízení, a to většinou žalobami z lepšího práva, které jsou obdobou žaloby z bezdůvodného obohacení. Žalobu může proti oprávněnému podat osoba, které svědčilo vlastnické právo k věci, jež byla v exekuci zpeněžena.⁸⁸ Východiskem z této situace by bylo přiznat návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce odkladný účinek ze zákona⁸⁹, nebo přinejmenším zakotvit poučovací povinnost o možnosti podání návrhu na odklad.

4.4 Specifické prostředky ochrany ve vztahu k postižení účtu manžela povinného

Zákon poskytuje manželovi povinného při postižení jeho bankovního účtu speciální ochranu. Účinky arrestatoria se dle § 304b odst. 4 OSŘ nevztahují na částku ve výši poloviny peněžních prostředků, které se na účtu nacházely v okamžiku doručení exekučního příkazu peněžnímu ústavu. Pokud je částka, která odpovídá polovině peněžních prostředků, nižší než

⁸⁷ Je-li exekuce vedena prodejem nemovité věci, mohli bychom teleologickým výkladem ustanovení § 336i odst. 1 OSŘ dojít k závěru, že i v případě podání návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce co do jejího provedení prodejem nemovité věci, bude dražební jednání odročeno do doby, než bude o návrhu pravomocně rozhodnuto. Jestliže toto ustanovení dopadá na třetí osoby, které v rámci řízení o vylučovací žalobě tvrdí a prokazují, že jim k nemovité věci svědčí právo nepřipouštějící exekuci, pak nevidím jediný důvod, proč by toto ustanovení nemělo dopadat i na manžela povinného. Obrana manžela povinného prostřednictvím návrhu na částečné zastavení exekuce nahradila obranu manžela povinného skrze podání vylučovací žaloby, přičemž smyslem této změny bylo posílení ochrany manžela povinného, nikoliv zhoršení jeho postavení. Blíže SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 25–26.

⁸⁸ KASÍKOVÁ, Martina. In: KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 428.

⁸⁹ HRABALOVÁ, Rita. *Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného*. *Komorní listy*, 2017, roč. 9, č. 2, s. 18.

trojnásobek životního minima jednotlivce, pak má manžel povinného právo na výplatu trojnásobku životního minima jednotlivce, což je pro rok 2022 částka 11 580 Kč.⁹⁰ Nezabavitelná část peněžních prostředků bude manželovi povinného vyplacena na jeho žádost.

Skutečnost, že si manžel povinného může z účtu vybrat polovinu peněžních prostředků, však odporuje hmotněprávní úpravě vypořádání SJM dle § 742 OZ. Peněžní prostředky na účtu nedlužného manžela mohou celou svou výší spadat do vypořádacího podílu povinného, jejich výběrem by tak mohlo dojít k poškození věřitele.⁹¹ Ustanovení § 304b odst. 4 OSŘ je tak v rozporu s hmotněprávní úpravou a manžela povinného na úkor věřitele bezdůvodně zvýhodňuje.

4.5 Shrnutí

Jestliže má manžel povinného za to, že exekuční příkaz byl vydán neoprávněně, může se bránit prostřednictvím návrhu na částečné zastavení exekuce. Argumentace manžela povinného a petit návrhu se poté bude odvíjet od obsahu modifikační smlouvy snoubenců a od toho, jaká majetková hodnota byla exekučním příkazem postižena.

Byl-li postižen účet manžela povinného, zákon upravuje speciální obranu v § 262b odst. 2 OSŘ, kdy manžel povinného tvrdí a prokazuje, že se na účtu ani z části nenachází peněžní prostředky náležející do SJM, buď proto, že SJM v důsledku modifikace vůbec nevzniklo, nebo proto, že se dle § 709 OZ tyto finanční prostředky součástí SJM nikdy nestaly. Pokud by alespoň část finančních prostředků na účtu spadala do SJM a manžel povinného by se domníval, že postižením jeho účtu došlo k postižení SJM nad rámec HVP povinného, odůvodnil by návrh na částečné zastavení odkazem na § 732 OZ.

Návrh manžela povinného na částečné zastavení exekuce nemá ze zákona odkladný účinek, proto je vhodné, aby manžel povinného podal spolu s návrhem na zastavení také návrh na odklad exekuce.

Značná ochrana je manželovi povinného dána v případě postižení jeho bankovního účtu. Ten si může vybrat polovinu peněžních prostředků nacházejících se na účtu k okamžiku doručení EP peněžnímu ústavu, nejméně však trojnásobek životního minima jednotlivce.

⁹⁰ § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

⁹¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 537.

5 Účinky modifikační smlouvy vůči oprávněnému v exekučním řízení

Právní úprava umožňuje ujednat si jiný než zákonný manželský majetkový režim. Taková změna se může dotknout postavení třetích osob, proto jak hmotněprávní, tak i procesněprávní úprava obsahuje ustanovení mající za cíl práva třetích osob ochránit. Samotné uzavření modifikační smlouvy tak ještě neznamená, že se manželé mohou vždy dovolávat jejich účinků vůči třetím osobám, k tomu je zapotřebí, aby modifikační smlouva byla vůči třetím osobám účinná.

5.1 Ochrana věřitele z hmotněprávního hlediska

Základem ochrany práv třetích osob v případě smluvní modifikace je ustanovení § 719 odst. 2 OZ. Speciální ochranu věřiteli poskytuje § 733 OZ.

Před výkladem těchto ustanovení je třeba poznamenat, že názory jednotlivých autorů odborné literatury ohledně účinků modifikačních smluv vůči třetím osobám se různí. Snahou této kapitoly je najít spravedlivý výklad výše uvedených ustanovení tak, aby bylo vyváжено postavení věřitele a nedlužného manžela.

5.1.1 § 719 odst. 2 OZ

Ustanovení § 719 odst. 2 OZ zakotvuje, že *smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila; tato smlouva uzavřená bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky.*⁹² Obecně mohou být práva třetích osob dotčena právními účinky obsahu či účelu jakékoliv modifikační smlouvy týkající se okamžiku vzniku, rozsahu nebo správy SJM.⁹³ Dotčení třetí osoby nemusí z modifikace plynout výslovně, postačí, pokud ke zhoršení postavení třetí osoby směřuje modifikace svým účelem.⁹⁴ Nelze tedy vyloučit ani případy, kdy k dotčení práv třetí osoby může dojít na základě modifikace učiněné snoubenci. Dotčení práv třetích osob se posuzuje k okamžiku uzavření modifikační smlouvy.⁹⁵

Je třeba si položit otázku, co se rozumí oním „dotčením práv“. Tégl, Melzer a Jindřich rozlišují (1) dotčení práv v důsledku změny obsahu či rozsahu práva, respektive změny jeho subjektu a (2) dotčení práv způsobené oslabením či vyloučením možnosti uspokojení práva.⁹⁶ Pro

⁹² Obdobnou ochranu poskytuje § 727 odst. 2 OZ v případě modifikace soudním rozhodnutím.

⁹³ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 427.

⁹⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 97.

⁹⁵ SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 68.

⁹⁶ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 429.

účely diplomové práce je pro nás podstatná druhá varianta možného dotčení, a to dotčení způsobené oslabením nebo vyloučením možnosti uspokojení práva věřitele.⁹⁷

Jestliže se modifikace svým obsahem nebo účelem práv třetí osoby nedotýká, je vůči ní účinná bez ohledu na to, zda s jejím uzavřením třetí osoba souhlasila. Je však třeba zabývat se i účinky modifikační smlouvy, která se svým obsahem či účelem práv třetích osob dotýká. Pokud bychom připustili výklad, že každá modifikace, jež se svým obsahem nebo účelem dotýká práv třetí osoby, a třetí osoba s jejím uzavřením nevylovila souhlas, je ex lege neúčinná, odporovalo by to koncepci občanského zákoníku o ochraně práv třetích osob. Prvním argumentem je, že nelze s ohledem na § 589 an. OZ zvýhodňovat věřitele dlužníka v případě přesunu majetku modifikační smlouvou mezi snoubenci nebo manželi před jinými případy převedení majetku na třetí osoby. Nelze, aby se v případě zkracujícího jednání dlužníků, jež nejsou ve svazku manželském, musel věřitel bránit prostřednictvím dovolání se relativní neúčinnosti právního jednání, a v případě, že dlužník manželství uzavřel a sepsal zkracující modifikační smlouvu, nikoliv.⁹⁸ Druhým argumentem je, že pokud by modifikace byla neúčinná již ex lege, byl by § 733 OZ, který poskytuje věřiteli zvýšenou ochranu, zcela zbytečný.⁹⁹

5.1.2 § 733 OZ

Zvláštní ochranu poskytuje věřiteli § 733 OZ, který považuje modifikaci¹⁰⁰ učiněnou do šesti měsíců od okamžiku, kdy se jeden z manželů „zavázal“, za neúčinnou ex lege, což znamená, že dluh lze uspokojit z toho, co by bylo součástí SJM, kdyby k modifikaci nedošlo. V tomto případě se § 719 odst. 2 OZ neuplatní a nedlužný manžel nemůže namítat, že modifikace se svým obsahem nebo účelem práv věřitele nedotýká. Smyslem tohoto ustanovení je chránit věřitele před modifikacemi uzavřenými bezprostředně po vzniku dluhu. Pro počítání šestiměsíční lhůty je rozhodný dle jazykového výkladu okamžik „zavázání se“ jednoho z manželů, tedy vznik závazku. Tento výklad zastává i Psutka.¹⁰¹ Naopak Melzer a Tégl jsou toho názoru, že „právní důvod vzniku dluhu musí existovat v okamžiku modifikace a samotná modifikace musí nastat nejpozději do šesti měsíců od splatnosti dluhu“.¹⁰² Dle mého názoru však nelze jednoznačně dovodit úmysl

⁹⁷ Příkladem může být modifikace snoubenců spočívající v rozšíření SJM o vylučný majetek dlužníka (viz podkapitola 1.1.4.).

⁹⁸ TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 433.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Dopadá na smluvní modifikaci i na modifikaci soudním rozhodnutím.

¹⁰¹ „[...] V uvedené lhůtě nemusí být dluh ještě splatný, musí pouze vzniknout, jeho splatnost může nastat až po uplynutí šestiměsíční lhůty [...]“. PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 295.

¹⁰² MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 539.

zákonodárce spojit začátek běhu lhůty s okamžikem splatnosti dluhu. Sama se tak přiklání spíše k názoru Psutky, že šestměsíční lhůta běží ode dne vzniku závazkového právního vztahu, a to proto, že již i judikatura dovodila, že je nezbytné rozlišovat mezi vznikem závazkového právního vztahu, vznikem pohledávky a její splatností¹⁰³, a pokud by bylo úmyslem běh lhůty spojit se splatností dluhu, mělo by to být v ustanovení uvedeno výslovně.

Otázkou však je, zda je toto ustanovení o zvýšené ochraně věřitele aplikovatelné jen na modifikace uzavřené za trvání manželství nebo i na modifikační smlouvu snoubenců. Psutka uvádí, že pokud dluh vznikne ještě před uzavřením manželství, ochrana daná věřiteli ustanovením § 733 OZ se neuplatní.¹⁰⁴ Melzer s Téglem naopak zastávají názor, že komentované ustanovení dopadá na všechny modifikace, které jsou k újmě SJM, s výjimkou rozšíření SJM¹⁰⁵ (*vrátím-li se do kapitoly týkající se modifikací, pak by se dle tohoto výkladu § 733 OZ nevztahoval na modifikaci uvedenou v podkapitole 1.1.4., na zbyvající modifikace pak ano*). Nejednotnost názorů poukazuje na nesrozumitelnost právní úpravy. De lege ferenda tedy vidím jako vhodné znění tohoto ustanovení upravit tak, aby již nedocházelo k výkladovým nejasnostem.

5.1.3 Vzájemný vztah § 719 odst. 2 OZ a § 733 OZ

Čistě jazykovým výkladem § 719 odst. 2 OZ dojdeme k závěru, že modifikace SJM učiněná po vzniku závazku je vůči věřiteli účinná tehdy, pokud (1) věřitel s modifikací vyslovil souhlas nebo (2) modifikace se svým obsahem nebo účelem práv věřitele nedotýká – bez ohledu na to, zda s ní věřitel vyslovil souhlas. Za situace, kdy od vzniku závazku do uzavření modifikační smlouvy neuplyne více jak 6 měsíců, je podle § 733 OZ vůči věřiteli modifikace ex lege neúčinná, a to i přesto, že se svým obsahem nebo účelem práv věřitele nedotýká.

Nepovažuji za spravedlivé, aby se na jakoukoliv modifikaci učiněnou do 6 měsíců od vzniku závazku pohlíželo jako na modifikaci neúčinnou ex lege, aniž by nedlužný manžel mohl prokázat, že se modifikace svým obsahem nebo účelem práv věřitele nedotýká. Podle mého názoru je toto ustanovení nadbytečné, neboť dostatečná ochrana je věřiteli poskytnuta již existencí § 719 odst. 2 OZ, který poskytuje ochranu před modifikacemi, jež se svým obsahem nebo účelem práv věřitele dotýkají, a to bez ohledu na okamžik vzniku závazku. De lege ferenda proto vnímám jako vhodné tato ustanovení novelizovat. Ustanovení § 733 OZ bych zcela zrušila, neboť nepanuje jednoznačný názor, na jaké situace se § 733 OZ užije a jak jej v souladu s § 719 odst. 2 OZ vykládat. Důvodová zpráva k tomuto mlčí, proto mohlo být smyslem rozlišení účinků těchto ustanovení jen

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 20 Cdo 3850/2019.

¹⁰⁴ PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 296.

¹⁰⁵ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 540.

v tom, zda ponese důkazní břemeno ohledně prokázání účinků modifikační smlouvy manžel povinného nebo oprávněný. Znění § 719 odst. 2 OZ bych pak upravila tak, aby z něj bylo zcela zřejmé, jaké následky bude modifikace zasahující do práv třetích osob mít. Ustanovení § 719 odst. 2 OZ by mohlo znít následovně: „*Smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila. V případě dotčení práva třetí osoby se lze neúčinnosti tohoto právního jednání dovolat*“. Do exekučního řádu bych pak doplnila na to navazující procesní ustanovení, které by umožnilo řešit účinky modifikační smlouvy přímo v rámci řízení o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce.

5.2 Reflexe modifikační smlouvy v řízení o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce

Účinky modifikační smlouvy snoubenců v exekučním řízení se poprvé zabýval Městský soud v Praze ve svém usnesení ze dne 9. 2. 2018.¹⁰⁶ Jednalo se o situaci, kdy snoubenci ještě před vstupem do manželství uzavřeli modifikační smlouvu spočívající v režimu oddělených jmění, kterou nechali dne 4. 4. 2017 zapsat do Seznamu listin, o čtyři dny později pak uzavřeli manželství. Následně vydal soudní exekutor exekuční příkaz prodejem nemovité věci manželky povinného, kterou nabyla za trvání manželství, a to pro vymožení výlučného dluhu povinného vzniklého před uzavřením manželství v roce 2009. Exekuční soud návrhu manželky povinného na částečné zastavení exekuce bez dalšího vyhověl. Oprávněný v odvolání namítal, že uzavření předmanželské smlouvy mělo vést k odklonu majetku povinného, a že exekuční soud rozhodl bez nařízení jednání. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadené rozhodnutí exekučního soudu zrušil a uložil mu povinnost zabývat se účinky modifikační smlouvy dle § 719 odst. 2 OZ. „Okolnost, zda se smlouva o manželském majetkovém režimu svým obsahem nebo účelem dotýká práv třetích osob a nemá vůči nim účinky, by měl exekuční soud zkoumat k námitce oprávněného i v řízení o návrhu manžela povinného na zastavení exekuce. Pokud by účelovost jednání povinného a jeho manžela při uzavírání předmanželské smlouvy byla prokázána, byla by modifikační smlouva vůči oprávněnému ze zákona neúčinná a oprávněný by tak mohl být uspokojen z majetku, který by byl součástí SJM, jako by předmanželská smlouva nebyla uzavřena.“¹⁰⁷ Se závěrem Městského soudu v Praze, že účinky modifikační smlouvy mají být zkoumány v řízení o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce, se plně ztotožňuji.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2018, sp. zn. 14 Co 456/2017.

¹⁰⁷ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2018, sp. zn. 14 Co 456/2017, bod 25.

¹⁰⁸ Nelze však souhlasit se všemi závěry v tomto usnesení obsaženými. V této souvislosti bych chtěla odkázat na bod 18 výše uvedeného usnesení, podle kterého vzniklo-li manželství po 1. 1. 2014, je třeba posuzovat rozsah postižení majetku manžela povinného vždy podle OZ bez ohledu na dobu vzniku závazku. Tento názor je nesprávný, čímž jsem se zabývala v kapitole 3.1.

Návrh manžela povinného na částečné zastavení exekuce se podává podle § 262b ve spojení s § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Podle § 269 odst. 2 OSŘ se o tomto návrhu rozhoduje zpravidla po předchozím jednání. Vzhledem k tomu, že obrana manžela povinného pomocí návrhu na částečné zastavení exekuce nahradila obranu prostřednictvím excindační žaloby, vnímám jako nutné, aby bylo ve věci nařízeno jednání. Nejde-li o vydání exekučního příkazu na základě administrativní chyby soudního exekutora, kdy exekutor návrhu vyhoví jen na základě obsahu exekučního spisu, předloží návrh spolu se spisem exekučnímu soudu, který ke správnému zjištění skutkového stavu a posouzení, zda je modifikační smlouva vůči oprávněnému účinná, nařídí jednání.

V této souvislosti vyvstává otázka, koho tíží důkazní břemeno ohledně skutečnosti, že modifikační smlouva svým obsahem ani účelem nezasahuje do práv oprávněného, a je tak vůči němu účinná. Svoboda k tomuto uvádí, že je na manželovi povinného, aby v řízení o návrhu na částečné zastavení exekuce tvrdil a prokazoval okolnosti, pro které je třeba dojít k závěru o neaplikovatelnosti § 719 odst. 2 OZ.¹⁰⁹ Já si naopak myslím, že je to oprávněný, kdo by měl v řízení tvrdit a prokazovat, že se modifikační smlouva snoubenců svým obsahem nebo účelem jeho práv dotýká.¹¹⁰ Oporu pro toto tvrzení spatřuji v ustanovení § 737 OZ. V našem případě je modifikační smlouva uzavřena snoubenci a vzhledem k tomu, že k okamžiku uzavření modifikační smlouvy SJM neexistuje, není co vypořádávat. Jestliže však uzavřou modifikační smlouvu manželé, musí následně proběhnout vypořádání aktiv a pasiv již vzniklého SJM, a v případě, že je věřitel tímto vypořádáním dotčen na svých právech, musí se domáhat vyslovení neúčinnosti dohody o vypořádání v soudním řízení, kde toto musí tvrdit i prokázat.¹¹¹ Pokud důkazní břemeno tíží věřitele v této situaci, tím spíše by jej mělo tížit i v případě, pokud se jedná o modifikační smlouvu snoubenců a je vymáhán dluh vzniklý před uzavřením manželství.

5.2.1 Účinky modifikační smlouvy snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění a v režimu vyhrazujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství

K zásahu do práv věřitele může dojít v podstatě v důsledku jakékoliv modifikační smlouvy snoubenců, byť u modifikace spočívající v režimu oddělených jmění nebo v režimu vyhrazujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství to nebude tak časté. Již v podkapitole 3.2. jsem nastínila, proč považuji za spravedlivé exekuční příkaz na majetek, který je v důsledku modifikace výlučným majetkem manžela povinného, vydat a účinky modifikační smlouvy se zabývat až v řízení o návrhu

¹⁰⁹ SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 69 a 73.

¹¹⁰ Přinejmenším alespoň v případech, kdy modifikační smlouva spočívá v režimu oddělených jmění nebo vyhrazuje vznik SJM ke dni zániku manželství, neboť v takových případech uzavřením manželství SJM nevzniká, a k dotčení práv oprávněného bude za těchto situací docházet méně často než u jiných modifikací.

¹¹¹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 560–562.

manžela povinného na částečné zastavení exekuce. Na tomto místě svoji argumentaci doplním o skutkový stav, který byl judikatorně řešen, a ve kterém mohlo dojít modifikací SJM spočívající v režimu oddělených jmění ke zkrácení v době uzavření modifikační smlouvy již existujícího práva věřitele.¹¹² Jednalo se o případ, kdy manželka povinného za trvání manželství privatizovala obecní byt, ve kterém bydlel povinný a kterému z tohoto důvodu právo byt privatizovat vzniklo, aby se však vyhnul jeho možného postihu v exekuci, byt neprivatizoval on, ale jeho manželka. Vzhledem k tomu, že jako snoubenci uzavřeli modifikační smlouvu spočívající v režimu oddělených jmění, stal se byt výlučným vlastnictvím manželky povinného. Modifikace se může dotknout práv oprávněného, pokud jeho pohledávka nemůže být třeba jen z části uspokojena z výtěžku výlučného majetku povinného, když v případě neuzavření modifikační smlouvy by alespoň k částečnému uspokojení došlo.¹¹³

Klíčovým judikátem je v této oblasti nálezn Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2019.¹¹⁴ V projednávané věci uzavřela stěžovatelka s povinným dne 18. 7. 2014 předmanželskou smlouvu spočívající v režimu oddělených jmění, kterou si nechali zapsat do Seznamu listin. Poté došlo k postihu účtu manželky povinného pro vymáhání výlučného dluhu jejího manžela, který vznikl před uzavřením manželství dne 8. 10. 2013. Manželka povinného podala návrh na zastavení exekuce v rozsahu příkázání pohledávky z jejího účtu, který odůvodnila tím, že s manželem uzavřela předmanželskou smlouvu spočívající v režimu oddělených jmění, aby se ochránila před případnou exekucí vedenou pro dluhy jejího manžela. Exekuční soud její návrh zamítl s pouhým odůvodněním, že dluh vznikl ještě předtím, než byla modifikační smlouva zapsána do Seznamu listin, a proto nelze z obsahu listiny vycházet. Odvolací soud napadené rozhodnutí potvrdil, své rozhodnutí však stejně jako exekuční soud nepodložil rozumnými argumenty. Ústavní soud shledal ústavní stížnost jako důvodnou a rozhodnutí exekučního a odvolacího soudu zrušil, což odůvodnil mimo jiné tím, že se soudy řádně nevypořádaly s argumentací stěžovatelky, a apriori vycházely z toho, že práva oprávněné byla zkrácena. Z odůvodnění nálezu vyplynulo, že současná právní úprava neposkytuje manželovi povinného dostatečnou ochranu v případě, že uzavírá manželství s dlužníkem, a zvýhodňuje tak nesezdané soužití a registrované partnerství, neboť účelem manželství nemůže být placení dluhů druhého manžela vzniklých před uzavřením manželství.¹¹⁵ Nicméně tím, zda je soudní exekutor v těchto případech oprávněn vydat exekuční příkaz, se již nezabýval. Blíže se nevěnoval ani zkoumání účinků modifikační smlouvy vůči oprávněnému v exekučním řízení. Vyhovět ústavní stížnosti bylo dle mého zcela správné, ale s úplně jinou

¹¹² Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2018, sp. zn. 14 Co 456/2017, bod 9.

¹¹³ SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 67.

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 1587/17.

¹¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 1587/17, bod 17 a 19.

argumentací, než uváděl Ústavní soud. Vymáhán byl totiž výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství za účinnosti ObčZ64 a v době, kdy ústavní soud rozhodoval, již Nejvyšší soud v rámci rozhodovací praxe dovodil, že pokud vznikl dluh jen jednomu z manželů před uzavřením manželství do 31. 12. 2013, nelze tento dluh uspokojit ze SJM, a to bez ohledu na to, kdy bylo exekuční řízení zahájeno.¹¹⁶ Což v tomto případě znamená, že nebylo třeba se zabývat účinky modifikační smlouvy, neboť i kdyby nebyla vůči oprávněnému účinná, a vycházeli bychom ze zákonného manželského majetkového režimu, nešlo by SJM, a v tomto případě ani účet manželky povinného, postihnout. Z nálezu dle mého názoru nelze v případě existence modifikační smlouvy snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění dovodit nemožnost soudního exekutora vydat exekuční příkaz na majetek manžela povinného, který je v důsledku modifikace v jeho výlučném vlastnictví, ale pouze povinnost exekučního soudu zabývat se účinky modifikační smlouvy vůči oprávněnému – tedy tím, zda v konkrétním případě modifikační smlouva zasahuje či nezasahuje do práv oprávněného. Dále ještě i na tomto místě doplním, že velmi významnou roli hraje okamžik vzniku dluhu. Odhlédnu-li teď od okamžiku vzniku dluhu, který je sám o sobě v tomto případě důvodem pro vyhovění návrhu manželky povinného na částečné zastavení exekuce, v předmětné věci se manželka povinného dle zjištěného skutkového stavu snažila pouze ochránit svůj majetek před případnou exekucí vedenou pro dluh jejího manžela vzniklý před uzavřením manželství. Mohou ale nastat i případy, kdy bude modifikační smlouva snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění uzavřena s úmyslem zkrátit práva oprávněného.¹¹⁷

Na nálezu Ústavního soudu navázal Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 24. 2. 2021.¹¹⁸ Ten si jej vyložil tak, že v případě uzavření předmanželské smlouvy spočívající v režimu oddělených jmění, která je zapsána v Seznamu listin, nelze vést exekuci na v důsledku modifikace výlučný majetek manžela povinného. Potvrdil tak rozhodnutí soudu 1. a 2. stupně, které uzavřely, že manželka povinného se na vzniku dluhu nijak nepodílela a je nemorální, aby pouhým uzavřením manželství byla podrobena exekuci za povinného.¹¹⁹ Vzhledem k tomu, že SJM nikdy nevzniklo, nemohly se dle jeho odůvodnění na účtu manželky povinného nacházet žádné finanční prostředky náležející do SJM. Oprávněný v dovolání poukazoval na to, že se ale jedná o skutkově jinou situaci, než řešil Ústavní soud, a že v tomto případě bylo účelem modifikace zkrátit práva oprávněného tak, že na účtu manželky povinného budou ukrývány finanční prostředky povinného. Nadto

¹¹⁶ Viz kapitola 3.1.

¹¹⁷ Situací, kdy dojde modifikační smlouvou snoubenců spočívající v režimu oddělených jmění k poškození věřitele, nebude mnoho, nastat však mohou (viz výše uvedené rozhodnutí 14 Co 456/2017). Naproti tomu při zúžení nebo rozšíření SJM může k poškození věřitele dojít mnohem častěji.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020, bod 4.

v tomto případě vznikl výlučný dluh povinného před uzavřením manželství v roce 2015, tedy za účinnosti OZ, jednalo se proto o úplně jinou situaci, než byla řešena Ústavním soudem. Z tohoto důvodu se přikláním na stranu oprávněného. Soudy se dostatečně nevypořádaly s námitkou oprávněného, že modifikační smlouva je vůči němu neúčinná, ale apriori považovali modifikační smlouvu snoubenců spočívající v režimu oddělných jmění za účinnou, což odůvodnili tím, že neměl-li věřitel v okamžiku uzavření předmanželské smlouvy vůči snoubence povinného žádné subjektivní právo, je třeba dospět k závěru, že uzavřením předmanželské smlouvy nemohlo být žádné právo oprávněné dotčeno.¹²⁰ Tento závěr nepovažuji za správný. Jestliže bychom připustili, že v případě modifikační smlouvy spočívající v režimu oddělných jmění nelze postihnout v důsledku modifikace výlučný majetek manžela povinného, aniž by bylo zkoumáno, zda modifikační smlouva nezasahuje do práv oprávněného, pak bychom se částečně vrátili do situace před 1. 1. 2014, kdy dlužníci utíkali do manželství právě proto, že pro výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství se bylo možné uspokojit pouze z výlučného majetku povinného. V režimu oddělných jmění manželé sice nenabývají do SJM, ale na účtu manžela povinného by bylo možné v případě jeho nepostižitelnosti ukrývat finanční prostředky povinného, které by se tak staly hůře vymahatelné, neboť z důkazního hlediska by to vyžadovalo velkou znalost a prokázání oprávněného, že právě tyto peněžní prostředky náleží povinnému.

5.3 Shrnutí

Na pátou výzkumnou otázku nelze odpovědět jednoznačně. Manžel povinného se může skrze návrh na částečné zastavení domáhat zastavení exekuce co do vydaného exekučního příkazu s argumentací, že předmanželská smlouva se svým obsahem ani účelem nedotýká práv oprávněného. Ohledně modifikačních smluv spočívajících v rozšíření nebo zúžení SJM snad není sporu, že účinky modifikační smlouvy budou řešeny v řízení o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce, neboť tyto modifikace mohou vést k zásahu do práv oprávněného.

Nicméně co se týče modifikací spočívajících v režimu oddělných jmění, případně ve vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství, nelze ani na základě existující judikatury dovodit, zda je vydání exekučního příkazu na v důsledku modifikace výlučný majetek manžela povinného oprávněné, neboť znění § 42 EŘ, ze kterého soudní exekutor při vydávání exekučního příkazu vychází, na tyto situace výslovně nepamatuje. Již z hmotněprávního hlediska je mezi autory odborných publikací sporné, zda může tento typ modifikace zkrátit práva oprávněného,¹²¹

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020, bod 24.

¹²¹ Srov. TÉGL, Petr, MELZER, Filip, JINDŘICH, Miloslav. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 433–434, bod 64. Odlišně PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 241.

a judikatura nám prozatím jednoznačný názor na tuto problematiku také neposkytla. Po vydání přelomového nálezu Ústavního soudu se sice objevily výklady, že nelze vést exekuci na společné jmění manželů, jestliže k jeho vzniku na základě tzv. předmanželské smlouvy vůbec nedošlo¹²², nicméně v projednávané věci byl vymáhán výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství za účinnosti ObčZ64, a podle mého názoru tento nálezn nelze vztáhnout i na případy, kdy je vymáhán výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství po 1. 1. 2014.

¹²² Notářská komora České republiky. *Významné rozhodnutí Ústavního soudu – nelze vést exekuci na společné jmění manželů, jestliže k jeho vzniku na základě tzv. předmanželské smlouvy vůbec nedošlo* [online]. nkcr.cz, 23. května 2019 [cit. 20. února 2022]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_611-vyznamne-rozhodnuti-ustavniho-soudu-nelze-vest-exekuci-na-spolecne-jmeni-manzelu-jestlize-k-jeho-vzniku-na-zaklade-tzv-predmanzelske-smlouvy-vubec-nedoslo.

Závěr

Diplomovou práci, která je zaměřena na problematiku uzavření manželství s dlužníkem, jsem formálně rozčlenila do pěti kapitol. Každá z kapitol je koncipována tak, že ve svém závěru obsahuje stručné shrnutí, které má být odpovědí na jednu z výzkumných otázek vymezených na straně deset. V souhrnu pak jednotlivé výzkumné otázky poskytují odpověď na v úvodu vymezenou hypotézu. Na tomto místě se již nebudu zabývat shrnutím toho, co bylo obsahem jednotlivých kapitol, ale zaměřím se pouze na zodpovězení hypotézy diplomové práce a navrhu možná řešení de lege ferenda.

Postižení SJM a výlučného majetku manžela povinného pro výlučný dluh vzniklý před uzavřením manželství je velmi problematickým tématem, přičemž snahou zákonodárce bylo nalézt kompromis mezi ochranou věřitele a nedlužného manžela, což byl úkol nelehký. Zatímco podle ObčZ64 nebylo možné SJM pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství postihnout, s účinností OZ od 1. 1. 2014 došlo k výrazné změně. Věřitel se může při vymáhání výlučného dluhu vzniklého před uzavřením manželství a současně po 31. 12. 2013 uspokojit i ze SJM, respektive v případě aktivní obrany nedlužného manžela v exekučním řízení jen z toho, co by jinak připadlo dlužníkovi, kdyby bylo SJM zrušeno a vypořádáno. Provedená změna byla reakcí na tzv. úniky dlužníků do manželství, kdy osoba, která neměla před uzavřením manželství žádný nebo téměř žádný majetek, učinila uzavřením manželství věřitelovu pohledávku v podstatě nedobytnou, neboť od okamžiku uzavření manželství nabýval dlužník majetek do SJM.¹²³ Při hledání optimálního řešení hrálo roli i to, jakou ochranu poskytnout nedlužnému manželovi přímo ze zákona, a kdy je potřeba se proti postižení majetku aktivně bránit. Ačkoliv samotné vydání exekučního příkazu ještě neznamená, že ve vztahu k tomuto majetku bude exekuce také provedena, je s jeho vydáním spojen negativní důsledek v podobě nastoupení účinků speciálního inhibitoria, tedy zákazu nakládat s předmětným majetkem pod sankcí absolutní neplatnosti. U některých způsobů provedení exekuce nastává i arrestatorium, což znamená zákaz směřovaný třetí osobě vyplatit věřiteli odpovídající pohledávku.¹²⁴

Ačkoli od nabytí účinnosti OZ a poslední relevantní novely OSŘ a EŘ provedené zákonem č. 139/2015 Sb. snažící se reflektovat jeho přijetí uplynulo již téměř sedm let, názory na tuto problematiku jsou stále nejednotné. Autoři jednotlivých publikací si v otázce účinků modifikačních smluv vůči třetím osobám často odporují, a přestože se již začíná k této problematice objevovat i judikatura, stále nelze manželovi povinného poskytnout jednoznačnou odpověď, za jakých

¹²³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 174.

¹²⁴ MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, s. 518.

okolností bude před dluhy druhého manžela vzniklými před uzavřením manželství ochráněn, respektive, zda vůbec bude ochráněn. Je tomu tak zejména z důvodu, že judikatura zabývající se účinky modifikační smlouvy vůči oprávněnému (14 Co 456/2017; I. ÚS 1587/17) se vztahovala k případům, kdy dluh vznikl před uzavřením manželství na účinnosti ObčZ64, a jak již bylo v rámci diplomové práce několikrát zmíněno, vzhledem k zákazu pravé retroaktivity lze vymáhat dluh vzniklý před uzavřením manželství ze SJM pouze tehdy, vznikl-li předmětný dluh v době od 1. 1. 2014. Navazující rozhodnutí pak odkazují na výše uvedenou judikaturu i v případech, kdy dluh vznikl před uzavřením manželství, ale již za účinnosti OZ.

Odpověď na stanovenou hypotézu je tedy negativní, manžel povinného se může i přes existenci předmanželské smlouvy zapsané v Seznamu listin, stát účastníkem exekučního řízení z důvodu postižení jeho v důsledku modifikace výlučného majetku. Jen samotné uzavření předmanželské smlouvy a její zápis do Seznamu listin k ochraně nepostačí.¹²⁵

Jediným východiskem z této situace by byla změna zákonného manželského majetkového režimu. Zákonným režimem by byl režim oddělených jmění, SJM by nevznikalo automaticky, ale až v důsledku aktivní volby snoubenců.¹²⁶ Výkladové problémy s účinky modifikační smlouvy by odpadly, neboť SJM by ze zákona uzavřením manželství nevzniklo. Tato změna by však z legislativního hlediska byla velkým zásahem, a to i s ohledem na to, že institut SJM zde existuje s účinností od 1. 8. 1998, přičemž kořeny SJM lze hledat již v zákoně o právu rodinném, který zakotvil zákonné majetkové společenství manželů.¹²⁷ Nelze se vrátit ani k právní úpravě před 1. 1. 2014 a postižení SJM pro výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství zcela vyloučit.

Z těchto důvodů vnímám jako vhodné vyvážit ochranu manžela povinného a oprávněného alespoň v rámci exekučního řízení a do budoucna postavit najisto, zda lze při vymáhání výlučného dluhu vzniklého před uzavřením manželství vydat exekuční příkaz i v případě existence předmanželské smlouvy spočívající v režimu oddělených jmění, případně ve vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství, která je zapsána v Seznamu listin. Právo vlastnit majetek je jedno ze základních lidských práv¹²⁸, a proto je třeba, aby existovala na zákonné úrovni taková právní úprava,

¹²⁵ Je zcela jasné, že rozsah ochrany bude záviset na obsahu modifikační smlouvy a největší ochrana může být poskytnuta v případě, kdy SJM v důsledku modifikace nevzniká, tedy u režimu odděleného jmění, případně u režimu vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství.

¹²⁶ Srov. například MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekonstrukci – poslední volání?* [online]. Epravo.cz, 29. října 2014 [cit. 25. února 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>.

¹²⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 10–13.

¹²⁸ Čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

kteřá jednoznačně stanoví právní důsledky uzavření manželství s dlužníkem a možnosti, za jakých si nedlužný manžel může svůj majetek ochránit.

Při výkladu platné a účinné právní úpravy týkající se SJM je třeba přiklonit se buď na stranu oprávněného, nebo na stranu manžela povinného. Ve výsledku však musí existovat určitý kompromis. Pokud je právní úprava nastavena tak, že SJM a výlučný majetek manžela povinného lze postihnout i při vymáhání výlučného dluhu vzniklého za účinnosti OZ před uzavřením manželství, pak vnímám jako spravedlivé, aby soudní exekutor mohl vydat exekuční příkaz v souladu s jazykovým výkladem § 42 odst. 1 EŘ bez ohledu na obsah modifikační smlouvy. Na druhou stranu bych zakotvila povinnost soudního exekutora vyzvat v každém jednotlivém případě oprávněného před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM nebo výlučný majetek manžela povinného k vyjádření se, zda chce modifikační smlouvu reflektovat již ve fázi vydávání exekučního příkazu. Na základě toho by si oprávněný mohl posoudit, zda se modifikační smlouva může dotknout jeho práv, a v závislosti na tom souhlas udělit či neudělit. K obraně manžela povinného by pak stačilo podání návrhu na částečné zastavení exekuce, přičemž oprávněný by musel tvrdit a prokázat, že je vůči němu modifikační smlouva neúčinná, neboť svým obsahem nebo účelem do jeho práv zasahuje. Palčivým problémem jsou náklady řízení o návrhu na částečné zastavení exekuce, neboť jak manžel povinného, tak oprávněný budou v řízení povětšinou právně zastoupeni. Pokud by oprávněný důkazní břemeno v případě existence modifikační smlouvy spočívající v režimu oddělených jmění, případně v režimu vyhrazuujícímu vznik SJM ke dni zániku manželství neunesl, pak bych uložila povinnost nahradit náklady úspěšného manžela povinného oprávněnému – samozřejmě jen za předpokladu, že před vydáním exekučního příkazu mu byly soudním exekutorem poskytnuty všechny dostupné informace k udělení či neudělení souhlasu s reflexí modifikace. V případě neunesení důkazního břemene v situaci, kdy se jedná o modifikační smlouvu, která pouze upravuje rozsah SJM, bych byla obezřetnější a nárok na náhradu nákladů řízení bych nepřiznala žádnému z účastníků s odkazem na § 150 OSŘ. Při zúžení nebo rozšíření SJM dochází na rozdíl od výše uvedených modifikací ke vzniku SJM, s čímž souvisí i to, že ke zkrácení věřitele může v případě modifikační smlouvy spočívající v zúžení nebo rozšíření SJM dojít mnohem častěji.

Nastíněné řešení jistě není zcela ideální, a to i s ohledem na to, že názory na danou problematiku se vzhledem k ne vždy jasně formulované právní úpravě společného jmění manželů a účinků modifikačních smluv různí. Může se však jednat o jednu z možných variant, jak ochranu manžela povinného a oprávněného za současné právní úpravy alespoň částečně vyvážit tak, aby nemuselo docházet k rozsáhlým legislativním změnám.

Bibliografie

Monografie

MELZER, Filip. *Metodologie nalézaní práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, 296 s.

PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, 313 s.

SVOBODA, Karel. *Exekuční řízení. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2020, 550 s.

SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2021, 226 s.

SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, 287 s.

Komentářová literatura

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanský soudní řád. Soudcovský komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2019, aktualizováno k 1. dubnu 2019 [cit. 2. února 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251–376 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 632 s.

KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1167 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 556 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 3053 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s.

ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 752 s.

Odborné časopisy

HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*, 2017, roč. 9, č. 2, s. 13–19.

MAXA, Hubert. Postižení účtu manžela povinného u peněžního ústavu. *Právní rozhledy*, 2019, roč. 27, č. 9, s. 311–317.

KONEČNÁ, Petra. Vliv nového pojetí společného jmění manželů na exekuční řízení z pohledu manžela povinného. *Komorní listy*, 2015, roč. 7, č. 2, s. 10–18.

MATOUŠEK, Roman. Možnosti uspokojení výlučného dluhu manžela ze společného jmění manželů. *Komorní listy*, 2021, roč. 13, č. 3, s. 25–30.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr, ŠÍNOVÁ, Renáta. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 19, s. 649–656.

STREJČ, Martin, PECHÁČEK, Miroslav, ZAPLETAL, Miroslav. Nahlížení veřejnosti do rejstříku Seznamu listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*, 2014, roč. 20, č. 3, s. 12–13.

ŠEŠINA, Martin. Společné jmění manželů, a co s ním? *Ad Notam*, 2017, roč. 23, č. 5, s. 15–17.

Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb.

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2015, sp. zn. 26 Cdo 678/2015.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 24 Co 353/2015.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4368/2015.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2018, sp. zn. 14 Co 456/2017.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3654/2018.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 180/2019.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 20 Cdo 28/2019.
Nález Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 1587/17.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 20 Cdo 3850/2019.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2390/2020.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 4160/2019.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 20 Cdo 354/2021.

Internetové zdroje

BREZOVSÁ, Katka. *Zadlužení Čechů loni rekordně vzrostlo, se splácením mají problém hlavně mladí lidé* [online]. cesky.radio.cz, 24. února 2021 [cit. 20. ledna 2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/zadluzeni-cechu-loni-rekordne-vzrostlo-se-splacenim-maji-problem-hlavne-mladi-8710307>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. psp.cz, 7. října 2014 [cit. 6. února 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=337>.

Exekutorská komora České republiky. *Rozdíl mezi exekucí a soudním výkonem rozhodnutí*. [online]. ekcr.cz, [cit. 13. března 2022]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/838-28-rozdil-mezi-exekuci-a-soudnim-vykonem-rozhodnuti?w=>.

KLEIN, Šimon. *Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu* [online]. nkcr.cz, 19. prosince 2014 [cit. 26. ledna 2022]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_185-evidence-a-seznam-listin-o-manzelskem-majetkovem-rezimu.

MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekodifikaci – poslední volání?* [online]. Epravo.cz, 29. října 2014 [cit. 25. února 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>.

Mapa exekucí [online]. mapaexekuci.cz, [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

Meziročně stoupl počet manželských či předmanželských smluv o více než 500 [online]. Česká justice, 19. srpna 2021 [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/08/mezirocne-stoupl-pocet-manzelskych-ci-predmanzelskych-smluv-o-vice-nez-500/>.

Notářská komora České republiky. *Významné rozhodnutí Ústavního soudu – nelze vést exekuci na společné jmění manželů, jestliže k jeho vzniku na základě tzv. předmanželské smlouvy vůbec nedošlo* [online]. nkcr.cz, 23. května 2019 [cit. 20. února 2022]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_611-vyznamne-rozhodnuti-ustavniho-soudu-nelze-vest-exekuci-na-spolecne-jmeni-manzelu-jestlize-k-jeho-vzniku-na-zaklade-tzv-predmanzelske-smlouvy-vubec-nedoslo.

PETŘÍČEK, Martin. *Mladí si berou hypotéky častěji než dřív. Bojí se zdražování bydlení* [online]. iDNES.cz., 28. dubna 2021 [cit. 5. ledna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/hypoteka-bydleni-statistika-mladi-lide-ekonomika.A210427_213436_ekonomika_mama.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou uzavření manželství s dlužníkem, a to jak z hmotněprávního, tak i procesněprávního hlediska.

Cílem práce je pomocí analýzy právních norem a judikatury nalézt odpověď na otázku, zda modifikační smlouva uzavřená snoubenci a zapsaná v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu poskytne nedlužnému manželovi dostatečnou ochranu před případnou exekucí, která by se vedla pro výlučný dluh druhého manžela vzniklý před uzavřením manželství.

Vzhledem k tomu, že tematika exekučního postihu společného jmění manželů a výlučného majetku manžela povinného je velmi rozsáhlá, zúžila jsem si výzkumnou otázku pomocí modelového případu.

Summary

The diploma thesis deals with the issue of marriage with the debtor, both from substantive and procedural aspects.

The aim of the thesis is to answer whether the prenuptial agreement concluded by the couple and registered in the list of documents about the matrimonial property regime will provide the indebted spouse with sufficient protection against possible execution, which would result for the spouse's sole debt incurred before marriage.

I have included an example model due to the topic of execution of the community property of spouses and the exclusive property of the obliged spouse being so extensive.

Klíčová slova

Společné jmění manželů, Seznam listin o manželském majetkovém režimu, modifikační smlouva, výlučný dluh jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství, exekuce, manžel povinného, návrh na částečné zastavení exekuce, hypotetické vypořádání společného jmění manželů.

Key words

Community property of spouses, List of documents about the matrimonial property regime, prenuptial agreement, spouse's sole debt incurred before the marriage, execution, obliged spouse, motion of partial suspension of execution, hypothetical settlement of community property of spouses.